

Felvidéki Híradó.

POLITIKAI HETILAP

Előfizetési árak:

Egész évre	8 kor.
Fél évre	4 "
Negyed évre	2 "
Egyszeri szám ára 20 fillér	

A lap szellemi részét illető közlemények a szerkesztőségre, a hirdetési és előfizetési pénzek a kiadóhivatalra címezve Turóc-Szent-Mártonba küldendők.

Hirdetések legutányosabban, árszabály szerint. — Lapunk számára hirdetések — eredeti árakban — minden bel- és külföldi hirdetési íroda elfogad. Nyilttér soronként 40 fillér.

A Felvidék hazafias magyar közönségéhez.

Az évforduló alkalmából bizalommal fordulunk olvasóinkhoz s a Felvidék minden hazafiasan érző és gondolkodó polgárához, hogy lapunkat az eddigénél is hathatósabb támogatásban részesítsék.

Lapunk az egyedüli felvidéki politikai magyar lap, amely a nemzetiségi mozgalmak megfigyelését, ellensúlyozását és a magyar közönséggel való megismertetését tűzte ki céljálul s ez önként és önzetlenül vállalt nehéz és sok önmegtadást, áldozatot követelő feladatnak az eddigénél is fokozottabb mértékben megfelelni óhajt, minthogy a nemzetiségi bujtogatások már oly leplezetlen alakot kezdének ölteni, hogy azoknak fatalisztikus megtérése magyar nemzeti öngyilkosságot jelentene. Pártpolitikával nem foglalkozunk. A mi törekvésünk a felvidéki magyarságnak védelme, a tót nemzetiségi tulzók üzelmeinek leleplezése. Hogy ez időszzerű és helyes, azt ma már mindenki hangoztatja, aki lapunkat és annak irányát ismeri. Ezt a magyar társadalom ama mozgalmait is igazolja, amelyek utóbbi időben a veszélyes nemzetiségi törekvések ellensúlyozására észlelhetők. Ezek közül csak a gróf Esterházy János elmélete alatt megalkult „Országos Magyar Szövetséget” említhetjük, mely Szövetség nagyarányu szervezkedésével hivatva van az egész ország érdeklődését felkelteni és minden jó magyar embert sorompóba állítani a nemzetiségi tulkapásokkal szemben. A napi sajtó több figyelmet kezd fordítani az u. n. nemzetiségi kérdések fejtegetésére; köztudattá kezd lenni mindinkább, hogy nem magyarajku honfitársainkat oly irányba terelik, részint kenyéresetből, részint fanatizmusból és gyűlölségből, amely a miennkel, a nemzet érdekében ellentétes és veszedelmes, amit tehát megtérni nem szabad. Ily viszonyok között lapunk gyakran melléklettel könnytelen megjelenni, mert csak így győzheti azt a nagy feladatot és munkát, melyet magára vállalt; ámde ez nemcsak a szerkesztőség gondjait és munkáját, de a kiadó költségeit is szaporítja és csak oly feltétel mellett folytatható, ha az egész Felvidék magyarsága támogatásban részesülünk.

Mi az egész Felvidék magyar organumává óhajtottuk tenni lapunkat, amikor ezelőtt három évvel politikai lappá változtattuk át, amivel szintén jelentékeny anyagi áldozatot hoztunk, s a tervünk sikerült is részben, de a siker még nem teljes.

Mi nem sajnálunk semmi áldozatot, ezennel sem fogunk sajnálni és készséggel szolgáljuk azt az ügyet, amelyet hazafiasnak, nemcsak felismertünk; őrök óhajunk lenni a magyar nemzeti eszmének ezen az exponált helyen szívvel és lélekkel és folytatni azt a nehéz küzdelmet, amely már eddig is sok-sok áldozatot kívánt tőlünk. Amde a magyar közönség se idegenkedjék az áldozatoktól, amelyek az általunk hozottakkal szemben ugyanis oly csekélyek és jelentéktelenek, még a mai nehéz megélhetési viszonyok között is.

Lapunk az egész Felvidék hazafias magyar közönségének a lapja, mint ilyennek kérjük támogatását egyesek, testületek, egyletek, hatóságok, olvasókörök, hirdető kereskedők és iparosok, az egész közönség részéről. Aki lapunkat támogatja, a magyarság helyzetét erősíti a Felvidéken, a nemzet ellenségeivel folytatott küzdelemben vesz részt, a magyar

nemzeti eszme győzelmét és diadalát segíti elő, — a mi pedig édes mindnyájunknak a kötelessége, akik magyarok, ak valljuk magunkat és azt hangoztatjuk, hogy benső szeretettel viseltetünk hazánk és nemzetünk iránt.

Turóc-szentmárton, 1903. decz. 24.

A „Felvidéki Híradó” szerkesztősége és kiadóhivatala.

Karácsony ünnepén.

Ilt a legszebb ünnepnapunk: a szent karácsony!

Meleg nyugvó helye a fáradt lelkeknek, várva-várt öröme a meg nem romlott sziveknek.

Üvöltene ismét a téli viharok; a kemencében ismét lobognak a sístergő hasábok; az emberek ismét egymáshoz simulnak a kiválgított, meleg hajlékban s ismét csillognak a mécsék és gyertyák fényei ott a karácsonyfán.

Csakugyan csillognak? Helyes-e ez a kifejezés? Nem-e ámitás a csillogásuk? Nem föllentes-e az egész? A kis gyermekeknek, akik nem ismerik a világot — világitanak. Az érettekben, talán tulérettekben, kik ma a csunya tolongásból menekülnek a szobába, az a kérdés támad: vajjon szeretik-e egymást az emberek? Létezik-e még emberszeretet?

Azt mondják, hogy a Megváltó, a teremtó Atyának fia földre jött azért, hogy szenvedjen és hogy meghaljon a szeretetért s hogy így legyőzze a gyűlöletet.

De hát nézzük csak meg elfogulatlan szemmel a világot és kérdezzük meg becsületesen, őszintén: hogyan érezzük magunkat benne?

A szülők szeretik a gyermeket, az ifju szereti a leányt, a gazdag ad a bőségéből, a játékonyság óriási műveket gyakorol, sőt az állam szíve is a tömegek felé látszik fordulni. Önzetlen ideálisták szavukat emelik a kenyér nélküli emberekért; szóval, mi humanisták, altruisták szeretetmisztikusok vagyunk, mint még soha sem a Megváltó előtt és utána.

Mi mindezt látjuk, halljuk; de hát érzünk-e valamit belőle?

Hagyjuk csak el otthonunkat és lépünk ki a nyilvánosság elé: valóban hideg futja át egész lényünket!

Aláresek, a házi tűzhely istenei élnek még sok helyen; de a piacon, a nyilvánosságban nem uralkodnak többé a haza géniuszai!

Talán édes hazánk hü, önzetlen fiaiának, polgártársaink szerető testvéreinek érezzük magunkat?

Dehogysis!

Mi agráriusok vagyunk vagy merkantilisták, mágnások vagy lateinerek, liberálisok, radikálisok, demokraták, szocialisták stb. stb., kerülgötünk kell sokáig, míg végre a mai csoportunkhoz érhetünk, amely velünk szavaz s nem ellentünk.

Ütközben üdvözölgetjük egymást, kezet szorítunk egymással; de szinte érezzük, hogy azok csak kényszerüdvözlések és a kezek is — hidegek.

A keresetény világ milliói lelkesülten énekelik ma: Krisztus Urunk született, örvendjünk! S mintegy véres iróniával hozzátesszük azt is, hogy — vigadjunk!

Bárha a szent dal általában érvényesülhetne!

Különbösz mindenütt, még ugyanazon osztálybeliek közt is; egyik okosabb, tanultabb, ügyesebb, gazdagabb a másiknál és mindezt éreztetjük is, sőt el is akarjuk hitetni egymással. Még az ugyanazon nemzethez tartozók és polgártársak sem szeretik egymást, noha hivatva vannak élni és halni egymással.

Évről-évre megülők a megváltás, a szeretet ünnepét, vallás- és nyelvkülönbség nélkül.

Valóban bűnös, káromló hazugság ez!

Nincsen s nem is akar megváltva lenni az emberség! A szeretet nem emeli őt fölfelé! Sülyed, egész nyakig lesülyed a — gyűlöletbe!

* * *

S mégis, van-e valaki, aki örömteljesen ne gondolna vissza gyermekkorának legszebb ünnepére, a karácsonyra?

Egyszerű, naiv hitben, boldogságteljes szívvel körülálltuk a tarka, színpompájában sugárzó karácsonyfát. Ott künn fagyos éjszaka, idebenn a házi tűzhely melegsége. Mosolyogtak az arcok és csillogtak a boldogságtól; a sziveken ott lakott az áhítatos kegyelet. Mély meghatottsággal nézegettük az egeből jött ajándékokat.

Egy pillanatra ismét gyermekké lett az egész világ. Könyök villogtak az öregek szemében, mert a gyermeki szívek boldogsága őket is gyöngéd érzelmekre indította.

Az illatos, fénylő fenyőfa bevilágított a régmúlt idők homályába és visszaemlékeztette őket a gyermekkor szent egyszerűségére. Ez volt az a Sancta simplicitas!

Ez az a tiszta, erős hit, amelyben vártuk az ég angyalát; ez az a csodálatos érdeklődés, mely az egyszerű falusi fiuk naiv betlehemi jeltékát fogadtuk.

Ugy tűnnek fel előttem is ma az összes emberek, mint a gyermekek; azért annál inkább szeretem őket. A komoly homlokredők ma elsimulnak az arcunkról; a szem csillog és él; szép és kellemes létnek sejtelmét látom bennük.

Tiszta örömben járkáltam egész este; mindenütt zivoren résztvettem a játékokban és az apró örömlökben; megmosolyogtam, szerettem mindent! Hosszu, édelgő csókot nyomtam a világ arczára!

Hát az ajándékok?

A kölcsönös ajándékozás szép szokása nem egyb a vallási öröm tiszta jelképénél. Minél őszintébb és tisztább ezen érzelem, ezen gondolkodás: annál inkább meg van hatva a mi lelkünk is.

Csak így lesz a szép ünnep megdicsőülése a családban s azon szövetség, amely egymással köti össze a jó embereket.

Csakis így fog érvényesülni az angyal-magasztos dala: Gloria Deo, pax hominibus!

Cselkő József.

Egy békés nemzetiségről.

A bekesség és szeretetünnepe ad aktualitást, hogy jelen sorainkkal rövid képet nyújtsunk hazánk sokféle nemzetiségeinek egyikéről, mely a maga ideális nemzeti ségi mivoltában a legfényelemremeltebb tanulságokat nyújtja minden idők politikusainak.

Népet, mely nemzetiségét nyelvében és intézményeiben ösztönözterleg, nagy küdelmek árán őrzi, minden idők története tud felmutatni: de oly népet, mely hagyományait, múltját és jelenjét oly ideálissal összhangban tudja tartani egy uralkodó s keresztelésre törekvő népfaj hitvallásával a legadázabb nemzetiségi küdelmek terének és korának keretében, mint a magyarországi ruthenség, keveset találunk a népek történetében.

A ruthenség hagyományai beolvadnak a magyarországi legitimizánsok politikai küdelmeinek hagyományáiba. A keleti Kárpátok legelőretettebb zugában jobban megőrzött a hazafias ruthenség Bethlen, Boesky, Rákóczy és Kossuth szabadságharcainak emlékeit, melyeket a magyarsággal végig küzdött, mint a fajmagyarság. A ruthenség patríziusi kódtudata, a nemesség ősi magyarságának hagyományaira pedig semmi nem jellemző, mint az őhit (magyarországi gör. katolicizmus) nyomainak történetével ma már nehezen is bizonyítható nyomozása Szent István kortársának. Gyula vezérnek Bizanzból hozott keleti püspökségét, mely emlékek elhomályosulásának okai nagyon érthetők ama hatalmas rivalizálásban, melyet a római egyház terfoglalása, később kizárólagossága támasztott s melynek nem csupán a magyar keleti egyház, de tudvaleg az ősi pogány magyar kultúra emlékei is áldozatul estek.

Míg tehát a hagyomány a ruthén nemzetiségnek a magyarsággal ma már sokfelétt összekeverődő eredetét visszavizsi a magyar állam megalakulásának korára, a történelem pedig Koriaciócs Tórnak XIV. századbeli telepítései, e szláv nép ősiségét soha sem használta fel szeparatiztikus törekvésekre, mint fajrokoni s más ifjabb telepítést germán eredetű nemzetiségeink, dacára azon szomszédoságnak és rokonságnak, mely közte és a nyugatmagyarszági többség, másrészt a galicziai ruthenség között nyelvre, de főképp vallásra nézve fennállott s fennáll mai napig is. A ruthenség ezen történelmi erénye épp oly immunkulábban, mint politikai jelenje, dacára annak, hogy a multban épp annyi kísértesnek volt küteve, mint jelenleg; e nemzetiség hazafias öntudatát meg nem ingatta sem a nemzetiségi bujtozás, sem a sovinsza gyanúsítás, melyekben pedig bőven volt része.

Politikai éretlenséggel nem egyszer volt megvalólv a fajrokoni átal és békés nemzetiség, minék okál szellemi elmaradottságot szereltek sokan előtérbe hozni. Igaz, hogy kulturájában nehézy anyagi viszonyai miatt épen nem szárnyalja túl hazánk boldogabb vidékeinek népét, de hogy nemzetiségeinket a politikai oktalanságtól nem őrzi meg sem a műveltség, sem a szegénység, arra trappans példát nyújthat a ruthenség nyugatmagyarszági fajrokonsága is.

Ismertes a nemzetiségi konkolvintóknak azon sokszor kiharasztált frázisa, hogy hazafiatlan és önző játékaikhoz a nép érdekeit állítja háttérül. Nincs ékesebb ráczolás erre, mint a ruthén nemzetiségi politikai ingerenyzása. Politikai jogai és kötelességei gyakorlásában a ruthén nép, épp úgy, mint más nemzetiségi anyag, az értelmiségi elem befolyása alatt áll, már pedig a ruthén értelmiségnek csak egy politikai dogmája van: „Itt élnek, halnak kell!”

A ruthén intelligencia otthonában más szó, mint magyar, nem hallható. Gyermekül a ruthén (orsz) beszédet is csupán a nép gyermekeivel való érintkezésben tanulják meg s a memyire nem restelli az előbbi a ruthén nyelv bírást, annyira bíszko az utóbbi, ha a magyar haza nyelvet elsajátíthatja; a nemzeti nyelv bírástának vágya oly élénk a legszegényebb sors ruthénben is, hogy gyermekül szivesebben állni kíván iskolába, a felekezeti iskola híterkölési nevelésének háttérbe állításával, csak azért, mert ott magyarul tanul.

A mi nemzetiségi viszonyainkhoz mérve e tényeket, plátói régiókban tünik fel e nép mérséklete, melyly természetes faj jellegét mindenha összhangban tudja tartani a magyar nemzeti állam szupremáciájával s ha a tót túlok látni akarják e esodát, ám forduljanak e közeli rokonaikhoz, tanulmányozzák társadalmi s politikai életüket s önámítás nélkül nem hirdethetik tovább, hogy a magyar állameszne nem fér meg a legszebb összhangban a nemzetiségi lélekben, továbbá hogy a magyar állam erőszakosan magyarsít, mert mi sem volna könnyebb, mint e békés, a magyar kulturának e haza határai között való elsőbbsége iránt tisztelettel meglajló nemzetiség rövid idő alatti beolvasztása. Fényes tanúbizonyságot tehet arról a ruthén értel-

miség az a része, mely állami hivatalokban, fontos egyházi és társadalmi pozíciókban együtt munkál a haza boldogulásán magyar testvéreivel s míg egyszer szűkbe hazájának képét, testvércélektől vallása és nyelve iránti kegyeletét magával viszi, bárholva vetette is sorsa e haza határai között, másrészt bármilyen tisztességben, bármely állami megbízatásban oly hit hazafias szellemben állni be hivatását, mint bármely más fajra és nyelvre nézve született magyar kortárs.

Keletlen tükör e példa sok homi atyáknak, mert az az igazság szemléltető benne, hogy az egyének épp úgy, mint a fajnak, nem kell sem renegátá, sem hazáárulóra lennie, hogy „Istennek megadja ami Istené, eszárnak ami a eszáré.”

A magyar kormányhoz és törvényhozáshoz melő eselekedet az a gondoskodás, melylyel a magyar állam ruthén akció néven e hazafias és lojalis nemzetiség anyagi és erkölcsi fölsegédésébe immár évek óta nagy befektetésekkel és kezczázatokkal munkálkodik. Megérdemelt méltánylásban részesít ezzel egy hazájához hit, megbecsülésre méltó népet, egyrészt fényes bizonyítékat nyújtja másrészt világszerte bárbarának és zsarnokinak kürtölt nemzeti politikájának, mely ugyanesak nem hasonlítható Poroszországnak pozéni, vagy Oroszországnak lenyel politikájához.

Lehetetlen végül elhútné nélkül hagynom a ruthenség életének egy jelenségét, mely jellemző világot vet rája. A magyar liturgia ügyét értem, mely évek óta foglalkoztatta a nemzet közvéleményét. Kevesen tudják, hogy ezen akció keletkezése, fölkarlása s mai napig tartó szorgalmazása a ruthén értelmiség egyházi és világi kiválóságából alakult bizottság munkája.

Nem ok nélkül boesítottam előre, hogy a magyarországi ruthén nemzetiség a legfényelemremeltebb tanulságokat nyújtja minden idők politikusainak. A mióta a világtörténelem forása, vagy triviálisan szölv: divaja, a nemzetiségi érdekeket tette az emberi törekvések ütközé pontjává, kevés olyan nyughelyet kap a történezt kutató elméje, hol az igazság és humanitás teljes harmóniájában gyönyörködhetnék. Ilyen nyughelye hazánk történetében és jelenében a ruthenség szereplése. Hamis ideáljól menten, igényének mérsékletében nemes példát nyújthat a mi többségünknek. Nagy szüksége van ennek oly példák szemléltetésére, melyek merőben ellenkezők azon eszmékkel és törekvésekkel, miket tévelygő bujtozók a tót nép boldogulási ezíjálál kültet, mert e példák meggyőzhetik a hazájukhoz ragaszkodó nemzetiségeket arról, hogy mostani prófétái álpróféták, azoknak törekvései önző érdekek s fennen hirdettet hazafiságunk pedig káromlás.

Reithy Vladimír.

Dejiny Uhorského Boja za Slobodu r. 1848—49.

A magyarországi tót közművelődési egyesület kiválóan érdenes és elismerésre méltó munkát végzett, a midán, kilátásosan a felvidéki viszonyokra való tekintettel, megíratta dr. Pechány Adolf fővárosi tanárral, a „Slovenské Noviny“ hazafias szellemű tót napilap szerkesztőjével, a magyar szabadságharcz történetét tótul, a mely művet 20,000 példányban ingyen fog kiosztani, 500 példányt pedig az amerikai tótok számára küld meg. Dr. Pechány munkája mint történeti mű is becses. Népies nyelve, könnyen érthető, elbeszélő modora kiválóan alkalmas teszi ezt a munkát arra, hogy tótjaink polgártársaink szívesen és használva olvassák. Minthogy pedig újabb adatokkal is hozzájárul diés szabadságharcunk történetéhez, különösen annak felvidéki vonatkozásaihoz — munkája nyereségnek is tekinthető.

Szívesen aláírjuk Ruffy Pál miniszteri tanácsosnak, a magyarországi tót közművelődési egyesület titkárnak a könyv elé írt bevezető sorait, a melyekben a tótlól köztű a következőket írja:

„Társulatunk a tótjaink honfiai iránt régi adósságot ró le aktor, midán saját anyanyelvükön kezébe adja diésösleges Szabadságharcunk történetét.

Mert ha lelkünk előtt végig vonulnak ezeréves történetünknek küdelében, diésöségben változatos korszakai, a legdiésöségesebb mégis 1848—49. évi szabadságharcunk.

Mert ekkor törté szét ez a nemzet a rabság lánczait.

Ekkor bontakozott ki a középkori híberiség elorsvaszó pályáj fölül. Igazán ekkor lett egységes nemzet; ekkor volt, ekkor hangzott el, mint az istenség ádal meglendítő egységes nemzet, ekkor állott ki a esatasikra, hogy, mint a sivatag oroszlánya, szétépje a népjog ellenségeit.

A magyar nemzet ekkor írta be nevét a világtörténelem könyvébe.

Ekkor volt, hogy a nagy világnak minden szabadságszerető népe lelkesedéssel újjongott az álmaiból fölébrett hős nemzetnek fölstenekhez méltó küdelésén.

Ezt a diésösleges korszakot írja le ez a könyv. Leírja elragadóan, hazafias hűvel, szeretettel.”

A szerző lelkesedését öntötte ebbe a könyvbe, mintegy végig kütdi annak sirlalmait.

A hősök korszakát szomorú gyász, kétségbeéjtő éjszaka követte, de ez a nemzet, mely a szabadságsért folytatott diadalok esatamezőin forrott össze egy nemzeté, kibírta ezt a gyászos éjszakát.

Derek, becsületes, lelkes társulati tagársnak, foglaldjatók ezt a könyvet, melyet kedves karcsonyi ajándék gyanánt szeretettel nyujt nektek a társulat.

Olvassatok! Diéső apátok hős harezai vannak abban leírva, az édesanyák könyje esillánlik fel igazgyöngykeit a sorok között.

Olvassatok és tanuljátok meg abból, hogy ez a nemzet igazán akkor lett nagyvá, a midón fiai egy gondolatban, egy akarában összeforttak és ez a nemzet nagy csak addig marad, ameddig az egységes akarat fogja követni fiainak gondolatát. Ha meghasonlottunk, mint oldott kéve hullunk szétjél s a tergeteg szétlördja idegenbe kalászait.

Tanuljátok meg e könyvből, hogy ez a történet, mely e könyvben leírva van, a ti hazátoknak története, hogy az a nép, mely ezt a nagy korszakot végig küzdötte, a magyar nemzet, a ti nemzetetek.

Azért ne keresetek szerencsét, boldogulást, diésőséget idegenben, hiszen számotokra is megírta a nemzet költője:

É nagy világon e kívül
Nincsen számokra hely,
Áldjon, vagy verjen sors keze,
Itt élnek, halnak kell!

Egy kérésünk is van a Tót Közművelődési Társulathoz. Ha már ezt a szép és sikerült művet megalkotta, ha leküzdötte a nehézségeket, a melyek egy ilyen nagybott mü megírásával és kiadásával járnak, köjjük, gondoskodjék arról is, hogy az minél nagyobb számban a nép kezei közé kerüljön. Kivánatos lenne, ha a társulat a felvidéki vármegyék intőzőkhez fordulna és különösen a kir. tanfelügyelőket nyerné meg arra, hogy meggyőjék őket a hasznos könyvet oda juttassák, ahol azt szeretettel fogadnák, el is olvassák és kedves emlékül öriznék.

Igy lenne a Társulat mindenképpen diéséretes munkája teljes.

A Národnie Nov. meg az árjai főispán.

Ríkva eset, amikor a „Nár. Nov.“, ha a csak vidéki tudósításban is, főispánról, megyei alkalmazótról s egyáltalában magyar emberrel olyasmüt ír, amit ha egyébként nem, hát legalább ártatlan bóknaq lehet venni. Most történt ilyen esuda, amyonbén az írja e lap alsóközömbi tudósítója. Cincetator (aki azonban se nem emetator, se nem Fabius, hanem Pivró Iván), hogy ott Árvában line járt, hogy Csillaghyt is azon főispánok között onlegetik, akik nyugalomba vonulnak, de, ugy látszik, hogy ott a kirizt elmul s marad minden e réziben, aminek ott — az árjai tótok között — szívből örvendnek, mert remélik, hogy igt tovább is békében és egyetértésben fognak élhetni. Széinte az kirizst és Csillaghy távozását bizonyos árjai körök nagyon is kívánták volna: a magyar fölberálisok és fősoviniszták ármánya törekedett erre, akiknek a mostani béke nem tetszik. Ezek elvesztették a talajt a lábuk alól s vissza szerették nyerni hatalmukat, hogy a liberálisok és soviniszták szemlémű jóból meglonposítsák a megyében. — ánde ezuttal elszámitották magukat. Az „erős kéz“ kormányát óhajának Árvában behozni, améylet valami stréber kezelne, aki a magyarosítással és sovinizmusal szerezne hazafias érdemeket. Az árjai tótok örülnek annak, hogy minden a réziben marad, mert a mostani rezsim lojalisan és hílen viselkedik egy a tót parttal, mint általában az ellenekkel szemben s hogy teylegyes okuk van e megelőzésre, mutatja az a körülmény, hogy a fölberálisok és fősoviniszták, kivált pedig a zsidók nagyon ígatottak, mert már biztosra vették e főispáni változást. Az ő nyugtalanságunknak mi csak örülhetünk.

Eddig a N. N. közlémei, amelyre Csillaghy árjai főispán azt hiszik, jogal elmondhatja, hogy ments meg Isten a barátaimtól, az ellenségeimnél majd elvégzem magam.

Mert ha a multban voltak is megjogyzésaink az árjai viszonyokra vonatkozólag, az utóbbi időben tények

bizonyították, hogy ott a megye vezetői megteszik hazafias kötelességeiket.

Hogy milyen politikával érik el az eredményt, ehhez ugyan hozzá lehetne szólni, de hát sok ut vezető Rómába és miért ne választanák magának mindenki azt az utat, a melyik neki tetszik — ha azon is Rómába ér. Amde a N. N. határozottan azt állítja, hogy Árvában tót párt van, tehát nemcsak tót túlzók vannak, de azoknak szervezett pártjuk is van. Ez már megfontolandó dolog, mert ezt az árvai intéző urak eddig nem akarták elismerni.

Mert az még csak hagyján, hogy Árvmegyének mind a két kerületéből néppárti képviselő ment a törvényhozó testületbe — bár tudjuk, hogy a néppárti választók között akárhány pánszlavót is találunk, a mi bizonyára magára a néppártira is kellemetlen. — mert különben Zmeskál Zoltán, az egyik néppárti képviselő, nem kínált volna akasztófát a tót igazgatóknak a megyei közgyűlésen, — amde, hogy Árvában — ahol eddig állítólag nem volt — most szervezett tót párt működik, kellemetlenül hat mindnyájunkra, akik a felvidéki viszonyokat nyilvántartjuk.

Hogy a főispán a tót párttal lojalisan viselkedik — ez teljesen lehetetlen. Ilyent a kormány képviselőjéről feltételezni sem lehet. Mert hiszen a haza, az egység és magyar államiság ellenességét egyetlen magyar ember sem rokonszenvezheti, hanem mint gyomót, kötélessége irtani.

Mi sem hiszünk el.

Amde a N. N. tudósítása után az ajánljuk az árvmegyey főispánunk, hogy alkalomadtán tegye tünkre a tót párt lojalis reményeit, hogy elmenjen a kedvtől atól, hogy elismerő sorakkal kellemetlenkedjen nekik.

Tót irodalmi esemény.

Hívezdóslav tót poéta s árvmegyey tót pap, ha jól tudjuk, lefordította Shakespeare Hamletjét, amiről mint író, eseményről cikkezett első helyben Hurbán Szvetozár a Nár. Nov.-ban. A lefordított tragédiát a Turóczenzmártonban megjelentő Slovenské Polohy f. évi 1. 3. 6. 7. 10. füzetében közölték. Nem ismerjük a fordítást, nem szólhatunk hozzá, ami különben sem lehet magyar lapnak feladata. De hozzászólnunk Hurbán vonatkozó cikkeknek egy kitételehez, amely emiány senk: „bár tavaszi esőként hatna Hívezdóslav eme műve (Hamlet fordítása) irodalmunk száraz talajára: bár ébreztené fiatal erőket, amik az irtás kritikusárszergé ténjára kerültek nálunk; bár hoztátoga fiatalaságunk Shakespeare-Hívezdóslav hatása alatt a pozitív és produktív munkához s megemelné szellemi életünket az elposványosodástól, a hanyatlás bűzös ködétől.” Helyes! De hát miért vezették és vezetik azt a tót ifjúságot, a jövőjük reményét már félszázad óta posványos ösvényeken kűdös utópikák felé Hurbán-Vajánszky és társai? — És még valami!

Hívezdóslav a szóban levő tragédia fordítása közben, ennek hatása alatt, három tót szonettet is írt, a melyekről valóságos ekstázissal, elragadtatással így nyilatkozik Hurbán: „Aranyt öt három költemény, az valóságos gyöngyöi, díszei nemcsak az egész tót, hanem a szláv litteratúrának is, szonettek, amelyeknek párja legfeljebb ha Michelangelo híres szonettjei között találni”. Ennek igazolására kettőt közül is a szonettek közül, — hát igen, ezeken párjára igenis nem akadni sem a Michelangelo, sem pedig a Shakespeare szonettjei között, s ha ezek után kellene a tót litteratúra megíténi, bizony mondom, hogy Dárius kincséért sem írnam alá Vajánszkyknak díszesértérről az irodalomról, ha még úgy erősen éni, s hogy: „Ez az én híres hitem, Isten engem így segítlen!” Ha kevesebbet mond Vajánszky erről a három szonetról, többet mond.

HIREINK.

— **Olvasóinkhoz.** Lapunk olvasóinak szives figyelmébe ajánljuk más helyen közölte leve felhívásunkat. Olvasóink tehetnek leginkább tanúságot arról, hogy feladatunk felkülsmerettel, önfeledőzassal teljesítettük. Az elismerésnek számos jelével találkoztunk. De bár az elismerés buzdiálást szolgál a jövőre, annak gyakorlati értéke csak úgy van, ha az lapunknak támogatásai is nyilvánul. A lap kiadási költségeit évről-évre emelkednek, szükségese, hogy ezzel együtt a támogatás is arányban legyen. Külömben olvasóinknak és munkatársainknak boldog ünnepeket és újveit kívánunk. A viszonzatására!

— **Személyi hír.** Ifj. Josth György, turóczenyey főispán családja, mely a tél idején eddigi részét Bpestben töltötte, a karácsonyi ünnepekre Neezpátra érkezett.

— **Dr. Haas Jakab.** Turóczenyemey tisztí főorvos, a hó 23-án ünnepele orvostudói diplomája elnyerésének ötven éves jubileumát. Ezt a ritka alkalmat szeretettel használták fel karitásai és előtte való nap délután dr. Lencső János vezetésével tiszteletké a jubiléjánál és a nap emlékére díszes ezüst bilkikkommal lelték meg, mint a turóczenyey Orvosszövetség tagjainak ajándékával. Este pedig ünnepi vacsorát rendeztek tiszteletére, amelyen az orvosok és gyógyszerészek kivül

megjelentek még *Beneiszky* Kálmán alispán, *Berez* Gyula kir. tanfelügyelő és dr. *Beneiszky* Akos megyei főjegyző. Itt is dr. Lencső János tolmácsolta a karítások szeretetét, majd *Berez* Gyula kir. tanfelügyelő emlékeztet meg azokról a hasznos szolgálatokról, amelyeket az ünnepelel a kultúra terén teljesített, dr. *Haas* Simon szeszánvi orvos a vendégekre, dr. *Beneiszky* Akos pedig az orvosoká mondatott felkűszöntőket, amelyekből a hangulat emelkedtevel még többeknek kijutott. Ugy tudjuk, hogy dr. *Haas* Jakab ünnepléséhez a közönség is jogot formál, ezért a most megtartott ünnepeleget csak mint az orvosokollégák barátságos érteletűek meggyilatkozását tekintjük és az érdemes főorvosnak életét és működését is akkor fogjuk méltányolni megfelelően, amikor az ünneplésben a nagyközönség is részt fog venni. Megemlítjük még, hogy az Országos Orvosszövetség nevében Kétyl Károly elnök igen melegságra töltözöl iratot küldött az ünnepelethez, továbbá, hogy egy kollégái, mint barátai részéről többen ténnyiragat felvölöztek.

— **A cellulozegyar munkában.** A turóczenzmártoni cellulozegyar, mely már a tavasszal teljesen készen állott és amelyet csak nem régen vásárolt meg a cseh-tót részvényesektől a brassói cellulozegyar — f. hó 10-én, szombatban kezdette meg üzemét. Megelőnkül a gyár környéke, sügőrdőzögőrgőldős mindentelel, a hatalmas kemény fűtás messze hirdeti az ürvendés eseményt, az esti villám világítás pedig ugy intetett föl a hatalmas épületet, mint ha egy karácsonya lenne. Igen, karácsonya is ez, mert munkát biztosít sok szegény munkásnak s örömet okoz minden hazafias érteű embernek. Itt említtük meg, hogy *Láng* Ernő, a tulajdonosok képviselője, tegnap Turóczenzmártonból Brassóba utazott.

— **Szinielőadás.** Vasárnap délután igazi élvezetben részesültek azok, akik a Riszner József igazgató vezetése alatt álló elemi iskola növendékei által előadott színdarabokat megnézték. A tágas teremter színelőadás meglett és mindenki örvendett, látva az úde gyermeki arczokat kipirulva, a nagy munkára késztelve. És amit produkáltak, az csakugyan díszesreter válik nemcsak Riszner Józsefnek, az intézet igazgatójának és a szinielőadás rendezőjének, de a tantesítélet buzgó tagjainak, akik mind szeretettel és lelkesedéssel járultak hozzá az elért sikerekhez. A kis színeszek oly jól játszottak és oly ügyesen mozogtak a színpadon, hogy a közönség nem tudott eléggé hangos kifejezést adni tetszésének. Hát még az Egerezenyözögás, mely valóságos kis operette, amelyben a kis primadonna és a többi énekesek ugyancsak kitettek magukért. Igaz örömmel győződünk meg róla, hogy ebben az iskolában nem irtöznek atól a farsádságtól, amelyvel a gyermekeknek örömet szereznek. Ugy halljuk, hogy a szinielőadásnak szép anyagi eredménye is volt.

— **Új magyar olvasókörök.** Rajcezen és Rajcezfürdő magyar olvasókörök alakultak. A rajcezfürdői olvasókör elnökéle a kies földművelő népszert igazgatóját Hollub Istvánt, a Rajcezf város területén megalakult egyesület elnökéül pedig Benyovszky János nagybirtokos választották meg s így biztosra véhető, hogy az új egyesületek minhar örvendetés lendülettel fognak venni.

— **Bonyadalom Rutlában.** Barian János zálturesai evangélikus tanító és kántor a Nardonie Noviny egyik utóbbi számában hosszasan polemizál a viselt dolgait leírt lapokkal, a többi között lapunkkal is foglalkozik, amelyről rossz néven veszi, hogy a rutkai evangélikus magyar isteni tiszteletek ügyében tanúsított viselkedést elítélték. Mind erre csak az a megjegyzés, hogy a magyarság körében közmegbotránkozást okozó eljárását ma is épp úgy elítéljük, mint eddig. Külömben úgy tudjuk, hogy a rutkai magyarság feltevést tett ebben az ügyben. Így hát viselkedése hivatalos vizsgálátunk tárgyát fogja képezni. Ez alkalommal majd különik az igazság.

— **Felruházó ünnepele.** Vasárnap délelőtt 24 szegényorsu tanulóit ruháztak föl az állami iskolában. A hozzávalót a testület tagjai szereztek össze, nagyobbrészt a magyar társadalom jószívet emberéitől. Az egybegyűltökhöz Riszner József igazgató intézett megható beszédet. A tantesítélet buzgó farsádszását a kir. tanfelügyelő küszönte meg elismerő szavak kíséretében.

— **Risznerné ünneplése Kőrömczbanján.** A kőrömczbanjai társadalom élőköltségei *Rutská* Tivadár fűrdőtámaszes kezdeményezésére a művészi relief mellképét felhűtött ezüst emlékéremmel kedveskedtek Risznerné Congelli Adriene művésznőnek azért az ünneplés közreműködéséért, amelylyel a különböző egyesületek által rendezett hangversenyeken a jötekönyv ezeket előmozdították. Az emlékéremet egy külömbőség adta át.

— **A znióvárjalajak panasza** ezúttal napilírúnkro vonatkozzag a n. kir. államvasutak miskolcei üdvilevezetéségetől a következő értesítést kaptunk, amelyet közérdeklő voltánál fogva egész terjedelmében közölük: Beesés lapjának 1903. évi november hó 29-iki 48. számanban a „znióvárjalajak panasza” ezim alatt közzétett napilírúre vonatkozzag tisztelettel értesítjük a tek. szerkesztőseget, hogy a znióvárjalaj jegyküadórr éppen ugy köteles a kassadorbergi vasút állomásaira s azokon túl a podgyászát közvetlen elszámnál a rendeltetésű állomást mind bármelyik rendes állomás s e tekintetben rá még mint a díjazásban kitüntetett korlátozások irányadóik. A jegyküadórról megörzött hivatalos számalási másolatok szerint, ó a kassadorbergi vasútra és azon át rendszeresen számol is el podgyászi s ezt csak akkor nem tehetné meg, amikor a znióvárjalaj postaköcsi későn érkezett és az azzal küldött podgyász közvetlen elszámlolásához nem volt ideje. Miskolc, 1903. december hó 16-án. Görgey, üzletvezető.

— **Turoseki Magyar Olvasó Egylet és Társas-kör** f. hó 28-án este 7 órakor tartja meg évi rendező közgyűlést, amely alkalommal az egyesület tisztvölözti beszámolókat mult évi munkásságukról és megválasztják az új tiszteket. Ezen virázzó egyesületnek jelenleg Skrbek Károly főúrdész és elnöke és Katoska István áll. isk. igazgató a titkára.

— **Hattala Márton** f. A prágai egyetem egykori híres tanára, Hattala Márton 82 éves korában meghalt. A tót és szláv törökvelekes ezen tudós mozgótagja Árvmegyében, Trsztonán született. Tanult otthon, majd Félégyházán, Jászberényben, Pozsonyban, Szombathelyen, Bécsben. Filológiai tanulmányai befejezése után a pozsony kir. kath. gimnáziumhoz a tót nyelvei idegenlen tanárává nevezték ki, de már 1854-ben a prágai egyetem tanára és szláv filológia tanára volt. Írt számos szláv nyelvtudományi művet és tót grammatikát is.

— **Karácsonya.** Az állami óvodában szerdán délután tartották meg a karácsonyünnepélt. *Ózav. Hódobay* Józsefnek, az óvoda vezetője, szép versokere, énekekre és ami különösen tetszett, alkalmi játékokra tanította a kisedeket, akik ártatlan örömlükben, a karácsonya fényétől elvakítva, érdekes látványt nyújtottak. A minden tekintetben kitűnően sikerült ünnepelel a farsadhatlan övönöknek érdeme, amit a nagyszámban megjelent közönség hangosan is kifejezett.

— **Szerezenstőlül járt.** Melieskő János turóczenzmártoni tanítónak beteges leánya rövidtőlú levén, szemérvéte hordott. A napokban rosszullett fogta el és elájult. Oly szerezenstőlül esett el, hogy a szemérvéte előbört és annak szálánka az egyik szemébe hatolt. A szegény leány a budapesti szemészeti klinikára vitétek.

— **Pánszlávok Terezenében.** A pánszlávizmus terjedéséről értesít bennünket zsolnai leveleznők. A tót túlzóknak az a része, mely a Markoviez-féle elvokat vallja, Zsolnát szemelte ki arra, hogy pártjának központja legyen, amelyre ez a város csakugyan alkalmasnak is bizonyult központi fekvésénél fogva. Amde a zsolnaiak nem kérik ebből a megítésletésből és éber figyelemmel kísérték a pánszláv szervezkedést. Végre elkezdett az idő, hogy a politikai hatóság is beleszóhasson a szervezkedés megállításába. Mint írják, *Zsolnán és Nagy-Bittsón* egy-egy pánszláv atyafinál házkutatást tartottak, amely alkalommal elegendő bizonyítékot találtak arra, hogy az illetőkkel szemben a kellő eljárás megindíthatassék.

— **Ifjúsági egyesület.** Turóczenzklonón *Szentgyörggyi* József tanító kezdeményezésére ifjúsági egyesület alakult, amelynek eddig 21 tagja van. Mint írják, az ifjúsági egyesület körében dalárda is alakul.

— **Jó mákvirág.** Tótrónáról írja leveleznők, hogy egy ottani jórávaló családunk eláultól fia már többszörösen megselekedte, hogy az utálvány megelamisztásával kevesebb pénzút postára, mint amennyit feladásra ajja eze bíztott. A napokban meg azt eszelekedte meg, hogy apja nevében egy ottani birtokostól 50 koronát kért kölcsön, amit készséggel meg is adott. De még az ap nem kültte a turpisság. A jó mákvirágnak azonban nyoma veszett, az 50 koronával világnak ment. Nem messzire jut vele.

— **Buoshang az ocezen fenekéről.** A labradori tisztelet pártján 1903. okt. 9-én egy palackot vetelt partra a víz. A halászkok bevitétek a tengerészeti hivatalból, ha a palackban talált újságdarab szeléről a következő, francia nyelven írt szavakat buztették ki: kilencez napja vagunk élelem és víz nélkül. Kazanbontás történt. Ha ma estig nem jön segítség... A többi olmosa a beszívóvíz van. Megállapították, hogy az újságdarab egy magyar lapból van letépvé, s elküldték Budapestre kinyomozni, hogy mikor jelent meg a kérdéses szám és körülbelül kiknek kerülhetett New-Yorkban a kezébe? Kiderítettek, hogy az a pár sor az Egyetértés 1903. július 10-iki számára van írva, de hogy Amerikában kiknek a kezébe kerülhetett, kissé bajos lenne megállapítani, mert az Egyetértés New-Yorkba 627 példányban jár, az egész Egyesült-Államok területére pedig 1740 példányban. Az oka ennek az, hogy egyetlen egy lap sem nyújtja a hazai közéletnek olyan híreket, mint az Egyetértés s a függetlenségi törökvelekes az Egyetértésnél kelkesebb, buzgóbb és nagyobb sikerű apostola egy smes. De nemcsak politikai és társadalmi téren lett az elmul 37 évfolyam alatt vezérlappi az Egyetértés, a közgazdaság, az ipar a kereskedelem és a mezőgazdaság sem nélkülözhetik szolgálatát. Szépirodalmi rovata pedig épen egyedül áll az egész sajtóban. Fenyő Sándor fűszerkezes nyuzsian, mint politikai fórumkutatás, meg tudta nyerni Kossuth Ferenczet, Magyarorszag ez idő szerinti legelső politikusát, azoképpen szépirodalmi fórumkutatására megnyerte a ma élő magyar írók egyik legmagyobbiakát, Eötvös Károlyt. E két ragyozó névhez a kiváló munkatársak egész gárdája csatlakozik — s ezek együttes munkája emelte az Egyetértést a haza határán túl is hódító útjára járó legelső magyar lappi. Most újveker ez a lap gyönyörű ajándékot is ad az előfizetőknek, azoknak is, kik most jelentkezik új előfizetőkként gyanánt. Pompás Rakóczi-album ez, művészi kivitelű és gazdag tartalom. Előfizetőknek Budapest, Vármegyey-utca 11. szám alá küldendők. Tiszteletköl, papok, tanárok, tanítók, lelkesek, magyar katonatisztek kedvezményesen áron kapják, egy hónapra 1 frt. 20 kr.-ért, negyedvele 3 frt 50 kr.-ért, félvele 7 frt.-ért.

Elvem: csekély haszon, nagy forgalom!

Karácsonyi és ujévi ajándékok
a legolcsóbb árak mellett nagy választékban kaphatók

TESZÁK S.
cézénél

Turócz-Szt.-Mártonban.

Elvem: csekély haszon, nagy forgalom!

Legalkalmasabb karácsonyi és ujévi ajándékok!

Karácsonyfa-díszek, díszműlárak, illatszerek, fényképtartók, farsangi cikkek, emlékalbumok, mindenféle képes könyv, ifjúsági iratok, díszművek, zeneművek.

Moskóczi Ferenczné
kereskedése Turóczszentmárton.

PERLÜZWEIG J. órás és ékszerész Ruttka.
Nagy raktár arany- és ezüstneműekben, fali- és zsebórákban.

A Richter-féle
LINIMENTUM CAPS. COMP.
Rörgöngy-Pain-Expeller

egy régi kipróbált hasznos, a mely már több mint 33 év óta megbízható belőrzéselősi alkalmazottatik köszvény, csúszal és megfázásoknál.

Intés. Silányabb utazatok miatt bevásárláskor óvatossá legyünk és csakis eredeti üvegeket dobozokban a „Rörgöngy” csíkjegygyel és a „Richter” csíkjegygyel fogadjunk el. — 80 f. 1 k. 40 f. és 2 k. árban a legutolsó győrszertárban kapható.

Főraktár: Török József gyógyszerésznél Budapestben.

Richter F. A. és társa,
cézén és tár. ügyv. szállítók.
Rudóistadt.

Vidéken kapható Gazdik János gyógyszerterében Körmeözbányán.
Tópercz S. „Megváltó” gyógyszerterében Turócz-Szt.-Mártonban,
és Schönich Viktor gyógyszerterében Zníováralján.

Képalbumok, képes levelezőlapok, díszlevélpapírok, névjegyek, zsebkönyvek, írókészkészletek és ténartartók, hangszerek, cigarettahüvelyek és alkalmi tárgyak.

Mindenféle china-ezüst árukban nagy választék.

A körmeözi egészségi pilulák hatása és használatmódja.

A külföldi, sokszor csekély értékű ilyenféle labdasok elterjedése és kelendősége arra indított, hogy jobb és tükérelebb készítményt hozzak forgalomba, mely magában egyesíti ezek jó tulajdonságait, de koros mellékhatások nélkül.

Ere való tekintettel labdasaim **fémes ható anyagot** vagy **alót nem tartalmaznak**, miért is esikorást- bégfőresőt nem okoznak, könnyű székletteléi eredményeznek s minden irányban megfelelnek az ugynevezett **vérszító** labdasok hatásának.

Labdasaimat gyenge gyomor, erékony egyének is használhatják, ha este két 1-3 szemet vesznek be. Különböző ajánlatok béli és gyomorpanasz esteiben s az ezekből származó változatos betegségek ellen. Hatásuk a következőkben nyilvánul:

1. Felmelegítik a gyomrot s a meggyülemlett savot, nyakot, nemkülönben a főléges epét a belrendszeren át csaknem észrevétlenül távoztatják el.
2. Eltűzik az étvágyot.
3. Oszlatják az alhas puffadozását, felbőfűgést, gyomor-szorulást, amiből nehéz légzés, keserű szájjal, undor, szédülés, kedélybeli levertség stb. hasonló bajok szoktak származni.
4. Jó hatásuk az aranyeres bántalmakban, úgy a folyó, mint az ugynevezett vakaranyér okozta fájdalom, hypochondria, máj- és lépőr esteiben, minthogy a bedugult belső részeket megmozgatják s a cementemmel okozta feloldva, ez által a baj gyökeresen szűnyitják.
5. Szabálytalan bélműködéséből eredő fakadások, pörzések, kiütések ellen sikerrel alkalmazhatók, de ez esetben hosszabb, egy-két heti állandó kúra szükséges.
6. Biztos hatás várható a pilulák után a sárgaságban, nemkülönben a bélérgek okozta kellemetlenségekben is.
7. Labdasaim állandó használatát ajánlani lehet mint kitűnő hashajtó, vérszító, gyomor és májzsugító szert azoknak, kik akar természetes hajlandóság, akar nő életmód kötetkezően hosszantartó bélpangásban és székrekedésben szenvednek.

Az egészséges, erőteljes testnek fűkelléke a rendszeres emésztés t. i. a bel- és a gyomor zavartalan működése. Ha ez megvan, az ember élet és munkájában élvezeti telik el; ellenkező esetben kedvetlen, bágyadt, erőlen és buskomorság tünetekkel küzd.

Erés és gyors hatás elérése végett felnőt embernek lefekvés előtt 2-3 szemet, nőnek 1-2 szemet, gyermekek, tíz éves kortól kezdve, 1 szemet lehet bevenni.

Állandó bélpangással naponta kétszer 1-1 szemet kell venni, lehetőleg meleg itál, tea, leves stb. kíséretében.

Labdasaim barna körülmények között állandó, változatlan hatásuk, nem romlanak el s eredményesen használhatók az évek bármely szakában.

Megrendelhető a készítőnél

Gazdik János,
Megváltó-gyógyszerterében Körmeözbánya

Ára dobozonként 42 fillér. Egy tekerős (6 doboz) 2 kor. Póstan a pénz előleges befűkölésénél egy tekerős 2*korona 20 fillér.

Eméti kevesebb nem lesz szűkűldve.

VÁSÁROLJON ÜGYVÉDJELŐT

SORSJEGYET 1273 NYEREMÉNY

20.000 KORONÁRA

KERÜLKISOROLÁSRA és (EGY) KORONÁÉRT

10.000 KORONÁRA

FŐNYEREMÉNY NERHETŐ SORSJEGYEK MINDENÜTT KAPHATÓK

KEZELŐSÉG: VII. MAGYARVÁROS-UTCA 23

HUZÁS: 1903 DECEMBER 31^{ED}

SORSJEGY ÁRA 1 KORONA.

Nagy karácsonyi vásár!

Mindenmely női ruhaszövetek, ruha és blouse fanellek, színes mosható barchetek és kretonoknak főlőségét, — továbbá rendkívül nagy választékban legújabb téli kendők, echarpok, boák, karmantyuk, díszes kézimunkák, férfi nyakkendők, sapkák, keztük, futó- és divánzónyegyek, asztal- és ágyterítők, függönyöket stb. természetesen leszállított áronok beszájtok forgalomba, alkalmat nyújtva ezáltal a t. ez. vevőközönségnek karácsonyi szűk ségletét olcsó árak mellett beszerzésül.

KMET J.
divatúru kereskedő
Turóczszentmárton.

Nagy karácsonyi vásár!

Mind szolid, megbízható anyagu árak.

Pénzt,
sok pénzt, havonként 1000 koronáig kereshet mindenki tisztességesen minden szakismeret nélkül. Küldje be címét E. 465, jelzse alatt a következő címre: Annoncen-Abteilung des „Merkur” Mannheim Meerfeldstr.

Mind szolid, megbízható anyagu árak.

Schicht-szappan

„szarvas” vagy „kulcs”
jegycyel

legjobb, legkialdosabb s ennél fogva legolcsóbb szappan. Minden káros alkatrűszektől mentes.

Mindenütt kapható!

!! Bevásárlásnál különösen arra ügyeljünk, hogy minden darab szappan a „Schicht” névvel és a fenti védjegyek egyikével legyen ellátva. !!

Kiadótulajdonos: **özv. Moskóczi Ferenczné**

Legolcsóbb karácsonyi ajándék csak egyedül, versenyen kívül kapható

ROLKÓ JÓZSEF

20 év óta fennálló kereskedésében Turóczszentmárton.

Nyom. a turóczszentmártoni magyar nyomdában. — Moskóczi F. né

KARÁCSONY

A béke ünnepén.

Béke! Az ily sokat jelentő fogalom megbecsülhetetlen kincse a társadalomnak és egyénnek egyaránt.

Themistoklesről fel van jegyezve, hogy el akarta adni a házat, de mert szokatlanul magas összeget követelt érte, barátai kérdezték tőle, hogy miért tartja oly nagyra a különben eléggé szerény házat. Ő emígyen felelt: „Vizsgáljátok házam környékét és meggyőződtek majd, hogy jobbról és balról is, hátul és tul az uton is csupa békeszerető, csendes szomszédok laknak. Ime, ez teszi olyan becessé házamat.“ Igaza volt a régi görögnek.

Lakhatunk bár fényes palotában, legyünk bár elhalmozva a világ összes méltóságaival, duslakodhatunk bár a föld összes javaiban... ha békességünk nincs, szegényebbek, elhagyottabbak vagyunk a nyomorult koldusnál, ki dűledez a viskójában békességben éli napjait.

Békét akarnak az uralkodók népeikkel, az előljárok alattvalóikkal, békét, kibontakozást keresnek az országgyűlési pártok, békéért esednek a hitvestársak, a szomszédok, béke után eped az egész világ!

Alig van szó, mely annyszor hangzanék az emberek ajkairól, mint a béke. Szálló igévé vált közöttünk: „propter bonum pacis“, a jó béke kedvéért. És mégis ez ellen vétenek leginkább az emberek.

A keresett, unos-untalan emlegetett béke helyett az örökös háboru, ádáz harc folyik mindenfelé, az ország határain belül és kívül mennyi harcz, mennyi nyílt és alattomos ellenségeskedés! Sőt tegyük kezeinket a szívünkre és valóságos harczteret fedünk el vele. Itt benn egyik oldalon a szeretet, másikon a gyűlölködés, egyfelől az erények utáni vágy, másfelől a szenvedélyek küzdelem egymással.

Karácsonykor rövid időre esend áll be, valami békülékeny hangulat szállja meg a szíveket, az emberek közikevényebbek, békeszeretőbbek, mint máskor. A békeünnep varázsa hatalmába ejti még a ridegebb szíveket is. Hogyisne! Krisztus bölcsője fölött elhangzott dal: „Békesség földön a jóakaratu embereknek“, mint valami lágy zene, megindítja a kedélyeket, mert kiérzik belőlük az isteni eredet, mert az égből alázállott angyalok zengik s mert ezelőtt tizenkilenc századdal jobb jövő derengését hirdették a gyűlölségben elesüggredt, a szüntelen háboruban elfáradt emberiségnek.

Isten jött az emberekhez s ő, a vesék és szívek vizsgálója, ismerve az emberi természetet és annak vágyait, tudta mire van szüksége, épp azért a dicsímmusz, melylyel az angyalok földön való megjelenéséért üdvözlik, az emberi boldogság alapfeltételül a békét jelöli meg.

Krisztus állott szavának. meghozta a békét. Igaz, ez a béke küzdelemben került, áldozatot, önmegtartadást követel, de oly nagy kincs az, hogy bármit áldozhatunk érte.

Békét akarunk az Istennek? Kísérleljük meg — Krisztus utmutatása szerint — akaratunkat az Isten akaratának alárendelni, nemcsak mondan: „legyen meg a Te akaratod“, hanem aszerint cselekedni is, szerencséd el nem bízakodni, balsorsban el nem csüggedni... és békességünk lesz az Istennek!

Békét akarunk felebarátainkkal? Valamivel több türelem embertársaink fogyatkozásaival, gyarlóságaival, valamivel nyájasabb tekintet, valamivel szerényebb fellépés... és azután adjuk meg mindenkinek, amit méltán el-

várhat: kinek tisztelet, annak tiszteletet; kinek elnézés, annak elnézést; kinek igazság, annak igazságot; kinek bocsánat, annak bocsánatot; kinek irgalmat, annak irgalmat... és békességben leszünk az egész világgal!

Békét akarunk önmagunkkal? Fékezzük kissé kívánságainkat, korlátozzuk kissé dicsvágyunkat, érjük be azzal, a mink van és törtöntörve ne keressük azt, a mink nincs, teljesítsük lelkiismeretesen kötelességeinket... és édes béke lesz a jutalmunk!

Üdvöz légy szent karácsony, felséges békeünnep Te! Emléked betölti egész valómat, úgy rémlik előttem, mintha az éjjeli harangszó, mintha minden szellő, minden mozduló ágacska, minden száraz falevél Krisztus bölcsődalát zengené! Ugy képezem, mintha a csillagok, a hullongó hóhelyek mindmegannyi égi szellemek volnának, kik újból üdvözlik a béke fejedelemét és szeretetteljes hangon azt kiáltják az egymást földözö, gyűlölő, önmagukat emészto földi lakók felé: békesség!... békesség!...

Cserai Emil.

A Futócsi Ist. Döcgyűlet tegéje.

I.

Aranyat olvasztanak a poklok tűzénél és örömrivalgástól zeng a fekete Hades. Bosszu s diadal vad szenvedélytől fénylik Lucifer sötét homloka s kinyújtva karját, átkot mond az izzó fémre:

— Leggonoszabb szellemeim alkottak téged, csillogó arany s te leszel fegyverem! Ne legyen ember, aki ellentálljon csábító varázsoznak! Árulja el te miattad a honfi a házát, gyilkolja apa gyermekét, testvér testvér ellen küzdjön véres harcban.

Fényes arany! Légy szenny, légy bűn, ásd alá a becsületet, rombolj s pusztíts! Szolgám vagy! Kidoblak a földre s átkom kísér!

És a poklok sötét szellemei meg fogják az izzó fémot s vasmarkukban kemény lesz, mint a fősövénynek szíve s viszik a földre, szórják a fénylő aranyat. S ember legyen, amit nem sujt Lucifer átka!

II.

Szép Magyarhon vadregényes táján, ott, hol havas csuások, köves sziklák, örökzöld fenyvesek öveznek szelíd, nyájias bércet, ott élt hajdanában egy tisztelt urasszony. Erélytel, észszel, szízzel volt megáldva, sok gyermekét erőnyre tanította, szent hazaszeretetre! S egykor fázók és éhezok kopognak aajtán s megcsik rajtkat a nagyszasszony szíve; mély bánat tölti el lelkét: e sok nyomort ki enyhítse? e sok vész seb hogy hegedjen?

És vállaóra veti a sujtott emberiség kizó gyötrelmét és utnak indul, hogy keresen, találdjon vigaszt — segítségét!

S ime, utfélen csillog lábainál a gonosz szellemek-től elszórt fénylő arany. De a kemény érzettel hogy táplálja az éhezó árvt?!

És jönnek a nagyszasszony szavára a jó szellemek, a gyengéd szívű asszonyok, anyák és kézbe veszik sorba a kemény aranyat és ime, szelíd érintésüktől megpuhul a rideg érz, megpuhul és lágy kemény lesz — éhezok kenyere!

És azóta szép Magyarhon vadregényes táján nyíltik a nyomort a nők, az anyák és a csillogó, csábító aranyról levették mindenkorra Lucifer átkát!

Tölróna.

Justh Ferenczné,
szül. gróf Baththyány Mária.

Karácsony ünnepén.

Hozsánna zengi be a templomot
A szív s léleknek e nagy ünnepén;
Míról álmodtak régi századok,
Im', megvalósult az álom s remény;
Kit megjövendültek a szent atyák,
Az égi küldött már elérkezett;
Nem ékesíté bíbor-bárorsnyval magát,
De lelkünket mégis fény hatja át,
Napfény, mit Ő hozott: a szeretet.

Hogy elhinté a szentelt magvakat,
Két hosszú ézredve lesz immár,
S a világ máig mennyire haladt?!...
Hiszen még most is Messziára vár.
Tengernyi sok a gaz, mit vágni kell,
Ki rút bűnnek dobá oda szívet,
S ezt saskörmével marczangolja az,
Mint zordon ősz, mit dd a szép tavasz, —
A szeretet szent lánczát tépve szét.

Sötét éj volt, az ég csillagtalán,
S e sötét mélyen állt a lelkek; —
Keresték az Istent, de hasztalan,
S az égen im', egy csillag megjelen...
A bellehemi szép fényes csillag
Az Isten szent Fia volt — és a hit,
Mit Ő hozott nekünk ajándokul,
Hogy éljünk vele, benne boldogul,
Mert e hit az csak, a mi boldogít.

E hit mutatja az ösvényt nekünk,
Mely az édenbe, Istenhez vezet;
Dicsőséget nyer benne életünk
Az elmulás és pusztulás felett.
Dicsőség?!... téged rongygyá szaggat el,
Ki mostan is sötétben tévelyeg,
Kinek hazug rágalma! szór ajka,
S ima helyett hűtlenség rajta, —
Hogy önzélfjárt valósíthassa meg!...

Karácsony ünnepe, szent vagy nekünk,
Hisz te nagy kincséddel a szívünkbe térsz!
S midőn imánkban téged ünneplünk,
Szemünk a messze jövendőbe néz.
S megnyugvást nyer a jövőben szívünk,
Hiszen te nyújtottál reményt nekünk,
Mely tűrni, szenvedni úgy megtanít!...
Hogy zengjük a proféta szavait:
Szeretet, béke, hit s remény velünk!

Pereszlyéni Zoltán.

Az angyalok karácsonya.

Könnyi lebegéssel repültek vissza az angyalok karácsony éjjelén a földről az égbe... Harmatos arcukon ragyogó boldogság ömlött el s selymes szárnyaikat vidáman esattogatták. Dicséző hozsánákat zengtek Teremtő Uruknek, ki általuk minden évben örömet, boldogságot küld le az égből a földre. Ragyogó szemmel mesélgettek földi utjokat s az emberek hátlját, imádsát a Ur szájolya elé rakták... S mindenik előállt a Mag küldetésével...
Én — mondá az első — összes ajándékaimat a gyermekek között hittedtem széjjel... Örömkimondhatatlan, boldogságuk menyeyi volt! Ugy tapsoltak kis kacsoikkal, mint mi a szárnyainkkal és boldog kaczagásuk, Istent dicsőíté énekük, mint az üvegharang hangja, szállott az ég felé. Áldott légy alkotó, nagy Isten, öröm és boldogság forrása...!

A másik angyal imígyen szólt: Én a szenvedők és betegek közl jártam; álomcsett csókoltam ajkakra s a remény balzsamát csepegtettem szíveikbe. Őh, be

boldogok voltak. . . . Ádva légy nagy Mindenható, szenvedők és kétségbeesettek jószágos Atyja!

A harmadik, ki az ehöz koldusokat látta el élelemmel, átszellemült arcczal festé le a megajándékozott örömet, háláját és végül ő is dicsőítette az Urat.

S így ment sorról-sorra a jelentés s mindenik után csak nagyobboldott az angyalok öröme, boldogsága. Végre már az utolsó angyal jelentésére került a sor, ki mindaddig néma szomorúsággal hallgatta társai örömet s mindenik jelentés után egy-egy könnyecsepp hullott alá habruhájára. Egyszerre komoly lett mindenki, mikor ő előállott. . . .

— Nekem nincs örömöm, — kezdé — én nem hozok se hálát, se dicsőítést! Az én ajándékom hálátlan talajra hullott, mellyel nincs mit dicsőítenem.

— Csak mondd el, csak mondd — biztatták elkomolyodott társai, mire könnyezve folytatta:

— Egy kis városka házaskája fölött repültem el. . . . Ablakaiból homályos fény verődött ki a hóval borított utra. Lszálltam az ablakra s a tiszta, egyszerű szobácska asztalán, törpe karácsonyfa mellett, egy szépséges, szőke asszonyt láttam sirdogni. Egy kis kézimunka a fa alatt, egy pár aranyos dió rajta, ebből állott az egész ajándék. Gyorsan a szobába repültem s mivel ajándékaimat már mind elosztogattam, szárnyaim aranyporával hintettem be a fászkát, hogy legalább csillogóbb, fényesebb legyen. Alig hogy munkám elvégzém, fiatal férfi lép a szobába s meghatottan, könnyes szemmel áll meg a kis fáska előtt. Bocssám meg — mondá az asszony remegve — többet nem adhattam, csak ennyire tellett. S az a fiatal, szálás férfi átöleli azt a szépséges, szőke asszonyt s azt mondja neki: Mit nekem a karácsony minden ragyogása, ajándéka, fénye és pompája, csak enyém legyen a te hűséges, igaz és tiszta szerelmed!

Megborzongtam erre a beszédre, mintha fagyos lehellet érintett volna. . . . Sietve távoztam a bűnös helyről, honnan se hálát, se dicsőítést nem hoztam az Égbe. Most már csak szomorkodva, bánatosan állhatok köztetek, kik szerencsésebbek voltak örömöt, hálát és imádatst hozni, a mi jószágos, nagy Teremtőnknek.

Szomorú csüggedés szállta meg egyszerre az angyalok kar-t. Szárnyaszeggetten, buslakodva vették körül kétségbeesett társukat, ki vigasztalhatatlan volt bánatában. . . . Egyszerre azonban, a halálos csendben, megszólal az Ur és mondá: Vigasztalodjál meg jó angyal s vigadjatok mindannyian tovább, mert nincs okotok a szomorkodásra! Annak a férfinak teljesen igaza volt. . . . Ti minden évben csak egyszer szálltok a földre, hogy ajándékaitokkal örömet, boldogságot hintsetek szét az emberek között, állandó boldogításra azonban a nőt teremtettem, ki a jószág és nemes örömök földre szállott angyala!

És csak most lett igazán öröm és vigáság az égen. . . . Az angyalok hálás imádatst vették körül a jószágos Mindenhatót és testvér szeretettel gondoltak földi angyal-társukra: a nőre.

Páry Endre.

Mezzofanti erények.

Akkor történt, mikor a „monseigneur“ Henry V., a francia trón legitim ura, kit csak Chambord gróf név alatt ismer el a profán republikánus világ, halálos betegen feküdt a frohsdorfi kastélyban s az ifjabbik ág, az Orleansok eljöttek, hogy átvegyék az örökséget: Franciaországot s mi fehér ruhában virágokat szórtunk a lépésökre, melyen felhaladtak.

Az ezen alkalomból összesereglett royalista nagy urak és detronált fejedelmek a hosszan huzódó agónia alatt, jobb hiányában, azzal szórakoztak, hogy el-ellátogattak a zárdába tanulmányaink után kérdezősködni.

Az öreg Due Della Gratia Berry hercegnő második házasságából származott nevezetes fia és generále Charette, a pápai zuávok vezére, egyszer azt kérdik tőlem, hogy németül vagy latinul szoktunk-e otthon beszélni s hogy tudok-e valamit magyarul?

Mais que si. . . bizonyítottam elképvedve, de ők abban a nézetben voltak, hogy a magyar egy nehéz holt idioma, melyet csak itt-ott beszélnek Magyarországon, ám a német és francia ott az elfogadott nyelv.

Ők több magyar főúrri vadászgattak, de az mind németül és francziul beszéltek s miért nevelnének bennünket is francia intézetben, ha a magyar nyelvre volna inkább szükségünk?

Már akkor mint gyermek valami fájó szegénykezéssel éreztem meg a kicsinylést szavaikban, de semmit sem tudtam felelni.

* * *

Tavaly egy előkelő szalonban, mely arról nevezetes, hogy annyi miniszter és államtitkár fordul meg benne, hogy minden routon kitelnek egy fiók minisztertanács, valami amerikai író ünnepeltünk, aki rólunk könyvet készült írni.

Természetesen mindnyájan törtük érte az angolt, feleségeit, aki párisi volt, a francziát s ha kellett, némettel segítettük ki magunkat.

De ha három ilyen nagy nyelvetek birtokában van ugyszólván az egész magyar társadalom, mi történik nemzeti nyelvünkkel? Képesek-e azt is művelni? Tudnak-e ahhoz is ragaszkodni? Van-e egyáltalán szükségük rá? — kérde tőlem az amerikai s udvarias hangjában kiérezni véltem a megvető kicsinylést sokat emlegetett és fitogtatott nyelvi műveltségünk iránt, ami az idegenek ugyan kényelmes, de csak nemzeti gyengeségünket árulja el.

És eszembe jutott annyi év után Due Della Gratia és generále Charette.

* * *

A nyáron betévedtem egy kis turózi falu szatócs boltjába. A szatócsné persze németül beszélt velem, azonban a többi magyar vásárlókkal, míg a tótokkal buzgón pövedtél tótul. Kérdéseimre méltatlankodva felelt:

— Hiszen a magyarok ugys tudnak németül, a tóttal pedig csak tótul lehet beszélni.

És mi olyan szertelenül sokat áldozunk nyelvi műveltségünkre, holott az a kis és különösen gyenge nemzetek distelen terhe csupán. . . . S a falusi szatócs szavaira egyszerre eszembe jutott és tisztán láttam, mire célzózott az okos amerikai, ki csak rövid ideje s csak felületesen ismert bennünket s mégis annyira bajaink eleverére tapintott.

Budapest.

Jeszzenszky Sándorné.

A karácsonyfa.

Az ősrégi pogánykor reánk maradt örökségeinek egyike a karácsonyfa, mely a gyermekvilág lélekemelő karácsonyi örömeinek oly elbűvölő szimboluma! Az emberiség megváltójának, a kised Jézusnak születési emlékközpén, minden keresztény hívő család hajlékából elmaradhatlan a karácsonyfa, mely pompázó fényben, tündetőn díszleg ünnepi ragyogásával! A karácsonyfa jelképe a vallási kegyeletnek, jelképe a szeretetnek, melylyel isteni kised Megváltónk iránt viseltetünk! Jelképe ez annak a szeretetnek is, melylyel a kinevesben kifogyhatatlan természet ama nagyszerű csarnoka, — ahonnan a karácsonyfa való, — az erdő iránt viseltetni kötelességünk! Jelképe egyuttal annak a köteles gyermek-szeretetnek, melylyel a föld, ami jószágos anyánk, bálmalatba ejtő élető ereje iránt, valamennyien viseltetünk! A természet ama fenségesen komor csarnokából, az erdőből való a karácsonyfa, ahol melylyel érzelmekkel dobog a szív, tisztább, zengőbb a dal, őnzetlenebb a szeretet! Onnan való isteni Megváltónk, keresztényi kegyeletének a szimboluma: a karácsonyfa!

Erdődy György
m. kir. főedész.

Karácsony estén.

És szállott az Úrnak fényes angyala,
Ő volt a hit, a szeretet maga.

És a hová szállott, fényes palotába,
Szegényes kis háza, csillogó szobákba.

Mindenütt ünnep volt; s öröm a szivekben,
Arzokon szeretet s hit minden kebelben.

Nem volt senki éhes és senki sem fázott,
Gazdag a szegénynek mindent bőven adott.

És szállott az angyal fel a fényes Egbe,
Isten trónja előtt ereszkedik térdre:

Ne vond meg, oh Atyám, tőlük kegyelmedet,
Mihlők ajka zeng dicséretet Neked!

Csorna.

Farkasné Siposs Erzi.

A hazaszeretet legtökéletesebb példája.

Krisztus — a kinek születése ünnepét őrli ma világszerre a kereszténység és a kinek születésével új korszak kezdődik az emberiség életének történetében — az emberből nagy előkelőt és fenséges eszmékért élő erkölcsi lényt akart alakítani s egyszersmind, isteni életével, az embernek példája s eszményképe akart lenni. Valóban az, egyebek közt, annál fogva is, mert a nemzeti érzést és a fajszertet, — vagyis a hazaszeretetet — meg tudta egyeztetni az általános ember szeretettel.

Ő, a ki minden idő, minden éghajlat és minden ember számára alkalmas és valamint soha el nem avuló, egy kötelességre nem szoruló vallással és józan, örökké értékes bölcsesettel ajándékozta meg az emberiséget, a hazaszeretet legtökéletesebb példája.

Memnyire szerette a népet, amelynek — a szent jósok jóvetendőse szerint — kebelében kellett születnie! Nem a dicső Görögországban, nem a híres Rómában „vált az Ige testté“ (Ján. 1., 14.), hanem Izrael földjén; itt akarta betölteni isteni küldetését, és itt akarta végznie életét.

Megváltotta volna a világot, ha nem tartozik is valamely haza kötelekőbe; de bizonyára azért választott hazát, hogy példát adjon nekünk a tiszta s nemes hazaszeretethez is.

Először és főképen hazájának népe számíthatott jóakarátára s nagy szeretetére; elsőben ezt akarta szent tanításával boldogítani.

Csak ennek fia közl választotta apostolait.

Csak ennek körében vitte végbe számtalan bámulatos esodját.

Csak hazája vidékeit járta be, jótéteményeivel árasztva el népet (Ap. esel. 10., 38.); nem hagyta el hazája határait, mert — amint ő maga mondta — „Csak Izrael házában eltévedt juhaimhoz küldtettem“ (Máté 15., 24.)

Csak a népéhez tartozó Lázárt különbözeti meg szent barátságával oly rendkívüli módon, hogy sírjánál könyt esordul ki szelid szeméből: „Ime, mennyire szeretted őt!“ (Ján. 11., 35., 36.)

Csak hazája fővárosát, melynek menthetetlenül el kelle pusztulnia, siratja meg. (Luk. 19., 41.)

Mily megható gyengédséggel, mily egyszerű s mégis mily szép szavakkal fejezi ki népe iránt való véghetetlen nagy szeretetét, midőn így szól: „Jeruzsálem, Jeruzsálem . . . hányszor akartam egybegyűjteni fiaidat, miképpen a tyúk egybegyűjti csikjeit szárnyai alá, de nem akartad!“ (Máté 23., 37.)

Tanítja, hogy a honpolgári kötelességeket teljesíteni kell és ige is teljesíti. Így — például — megfizeti az adót és így izben egyik tanítványáért is (Máté 17., 24—7.). Azért mondta, midőn elcsenségei azt kértezték tőle, hogy kelle s a császárnak adót fizetni (azaz, hogy kelle-e a haza s az állam iránt való kötelességeket teljesíteni), ezeket a nevezetes szavakat: „Adjátok meg a mi a császáré a császárnak és a mi Istené, Istennek“ (Máté 22., 21.).

Környöczbánya.

Bellaagh Aladár.

A Megváltó és a szegények.

A Megváltó születése sokaknak szerzett örömet. Ő volt, akire a népek váraoztak. Ő volt, akire az ókor ridég önzését a szeretet lángjával felemészte, az ember könyörület és irtalmasság erényét a társadalomba beültette. Miltán örülnek a szegények, a szükülködők is a karácsonyi ünnepeknek, mert, míg egyrészt a Megváltó maga is szegényen jött a világra, másrészt a bővelkedőket könyörületre tanította a szegények iránt.

Az ókorban még a kultúrúpek is gyűlölték és megvetették a szegénységet. A római nem ismerte az irtalmasságot. Polybios mondja: Sohasem ad egy római semmit egy másikkal önként. Seneca, hogy az emberek az almisznát a szegények odadobják s félnek vele bármi érintkezésbe lépni. Egy koldussal találkozni a legkellemetlenebb balsejtelennek tartott. Egy római ügyvéd, midőn egy gazdag emberrel tárgyalt, ezeket mondja: „Annnyira sülyedél, hogy nem tudnál egy szegényt magadtól könyörtelenül eltaszítani?“ Plautusnak szavai pedig: Minek is egy szegénynek valamit adni? Azt elvesztjük amit adunk s csak meghosszabbítjuk a szegény nyomorult életét. A Megváltó születése megváltoztatta ezen nézeteket, mert a szegénység megszegyenítő bélyegét eltörölte, különösen azzal, hogy ő maga is szegényen jött a világra s nem volt

helye, hová fejt lehajtsa. Az ő tanai következtében sokan találkoztak s találkoznak ma is, a kik az önkéntes szegénység állapotát magokra veszik, mert ő mondja: „Boldogok ti szegények, mert tietek az Isten országa.” Hány szegény létezik ma is a világon, aki csakis Krisztus ezen tana következtében viseli türelmelem szegénységének súlyos igáját s nem hódol ama materialisztikus iránynak, minden megengedett és meg nem engedett módon vagyon és testi élvezet után törekedni.

Másrészt azonban Krisztus tana arról is gondoskodik, hogy a szegények sorsát is elviselhetővé tegye. A modern angol szociológia magának tulajdonítja ugyanazon elvet, hogy minden ember köteles jövedelmének egy részét idegen nyomor enyhítésére fordítani. Ezen elv azonban Krisztus Jászolában született s innét terjedt el az egész világra, mert még az állami és társadalmi karitatív intézmények is a keresztény felebarát szeretet elvein fölépültek. Vajjon ki állított fel e tekintetben szebb elvet, mint amely e szavakban nyer kifejezést: A tiszta és szeplőtelen isteni tisztelt az Isten és az Atya előtt: az özvegyeknek és árvaaknak segítségükre lenni szorongatásaikban. Krisztus maga tökéletességnek nevezi, ha valaki vagyonát a szegények között kiosztja. S kérdem, vajjon mikor érvényesült legjobban ezen elv? Nem-e akkor, midőn a keresztények a legerősebb volt, nem-e akkor, midőn a keresztények millió számra ontották véruket hitükért: a kereszténység első századaiban, midőn mindannyian vagyonközösségben éltek s szegénységet között nem ismertek? Mily megható, amit sz. Lőrincz vértanu életrajzában olvassunk. Midőn a helytartó elé állították s az egyház kincseiről kérdezteket volna, összegyűjtte a szegényeket és mondá: Ezek az egyház kincsei, ezek táplálására és ruházására fordítottak az egyház vagyona.

Ha minden ember, akár szegény, akár gazdag, úgy alányilag, mint tárgyilag a Megváltó tanai szerint fogná fel a szegénységet: a világot felforgatni készülő szociális eszmék egy nagy része békés megoldást nyerne. Nem kellene alhoz százezrekre menő vagyonok, hogy a szegényekkel jól tehesünk. Tanuljunk a bethlehemi szegény pásztoroktól, akik minden szegénységük mellett megajándékozták a náluknál szegényebb Űdvözítőt. Jósika mondja: A legszebb, legboldogtatóbb érények egyike a jótékonyág. Vannak érények, melyek erőltetésbe, önmegtagadásba kerülnek; de a jótékonyág nem tartozik, nem tartozhat ezek közé; mert mi lehetne kellemesebb, boldogtatóbb, mi nyújthatna tisztább és teljesebb élvezetet, mint könyörölni a szerencsétlenségen, segíteni a szegényeken, örangyalként belépni a nyomor kunyhójába és enyhíteni a szenvedést, mely ott sóhajtozik és könyezik.

Holbay Lajos.

A karácsonyi ünnepekör népszokásai.

Az egyházi év első ünnepe a karácsonyi ünnepekör, mely advent első vasárnapjától a hetvened vasárnapig (1904-ben január 31-éig) tart.

A karácsonyi ünnepekör népszokásainak csak egy kisebb része keresztény eredetű egyházi szokás, mert nagyobb része analog pogány gyakorlatok helyébe lépett. A legtöbb ideig tart a betlehemezés (adventtől vízkeresztig). A betlehemezések leginkább a Megváltó csodás születésének történetét mondják el s mutatják be. Rendszerint előadják a pásztorok és napkeleti bölcsék hódolatát. Ezen időben még sok egyéb babonás szokás divik. Ilyenek: Lucszazéke, fák rázogtatása, állatok beszédének kihallgatása, ölomöntés és egyéb sorsvetés.

A karácsonyi ünnepekörnek mintegy középpontja karácsony ünnepe, Krisztus születésének emlékünnepe, melyet a kereszténység a 4-ik századtól tart meg decz. 25-én. Karácsony napját megelőzi a karácsonyest, másrészt szent este, melyen a Jézuska elhozza a karácsonyfát és ajándékokat. A karácsonyfa felállítására északi germán eredetű, mely nálunk is a németek által honosított meg. A karácsonyi ajándékozás és a karácsonyi kártyázás a régi római szaturnáliáktól veszi eredetét. (Szaturnáliák a rómaiak vidám ünnepe, mely december 17-től december 19-ig tartott. A jókedv, szabadság és ajándékozás ünnepe volt.)

Az éjféli misét a Megváltó születésének emlékére tartják.

Újév a Megváltó körülméletetésének (latinul: Circumcisio Domini) ünnepe. Az évet ettől a naptól kezdve számítják. A kiadott naptárakat „cisio” eredetű szótól, a magyar közéletben „Csizió”-nak nevezték. Tudákos könyv (naptár) volt ez, mit az is mutat, hogy ha valaki valamit nem jól idéz, azt mondják: „Nem jól tudja a Csiziót”.

A szlávoktól jutott hozzánk a koledálás vagy koledajrás, melynek eredete a római újév: calendae (Cal. Januarii). Ma házszentelést jelent. Az esztergomi szertáros könyv (rituale 1858.) szerint különböző időben megaldhatók a házak, így, vízkereszt ünnepén, valamint octávája alatt is. Ezt I. József császár elflitotta ugyan, de azért némely vidéken most is divik.

Az újévi ajándékozásnak, valamint a karácsonyinak is, a szaturnáliákban van az eredete.

A mai felfogás szerint karácsony a szeretet és emlékezés ünnepe. Midőn a gyermekek meglátnak a sok gyertyával ékesített karácsonyfát, a kis, gömbölyű arczok hosszúra nyulnak az édes csodálkozástól s még kiűn az utcán végigsívat a téli hideg szél, mely dermesztő fagyával mély álomba merítette az anyaföldet: benn a karácsonyfa körül vidám gyermekekzajzás halszik, mely édes meglevél éltrekelte a családi boldogságot...

Az ablak alatt felhangzik a kis Jézus születését ünneplő betlehemesek dala...

Az emlékezés ünnepe ez! Az emlékezés vezet vissza a mlthoz, melyben minden jót megtalálunk. Emlékezés nélkül sosem lett volna „régii jó idő”. A multban van a példa, melyet követnünk kell a jövőben. Szeretet! Emlékezés!

E kettős jelszóban van kifejezve Krisztus születése: a karácsony. Szeged.

Derszib Béla,
állami felső keresk. iskolai tanár.

A kastélyból.

A nap elszórta búcsú sugarát
A hegyek mögül,
Éjszötét tölgyek és rezgő platánok
Sütögnak körül.
Az ódon kastély gránithomlokán
Lebbő árnyak,
Az alkony mélységes néma csöndjében
Mind lejjebb szállnak.

Esteledik... Elill a nesz, a zaj,
Mind későbbre jár,
Pásztoritzek felől epedő nőta
Kél a furulyán.
A hegyek fölött ezüstös fályolt
Ereget a hold,
A kaszély körül a falu, völgy, a táj
Szomorú, kiholt.

Most hangtalan kinyil a tölgykapu
Szökellő falán,
Mint éji tündér, egy nőalak lép ki,
S tévőn megáll.
Magd! vigyázz, féltett gondald az
Arnyba temeti,
S könyvtől azó anygali arcját a két
Kezébe rejti.

Csak ill néma mozdulatlanságban,
Mint merev szobor,
Kinos, vad sóhajtló reszket az erdő,
A fű, a bokor.
És szárnyra kelnek szellő nyomán a
Nagy tragédiák!...
S a felhők mögé egy percze elbúj a
Csillagmíríd.

Herczegh Jenő.

A fele sem tréfa.

Igazán érdeklődéssel szemlélem azt a hazafias küzdelmet, amelyet a Felvidék magyarsága a magyar eszmék diadalért folytat. Pedig ez a küzdelem néha izgatós is, mert a szereplők ugyancsak szívei-lelekei védik a maguk igazait. A küzdelem folyik a nagy politikában, a sajtóban, a társadalomban, sőt még a családban is.

Pedig hát ezen könnyen lehetne segíteni, minden küzdelem és izgatottság nélkül.

En mindjárt a legutolsónál, a családnál kezdeném. Tessék, magyar fiatal urak, elhódítani a szép tót leányokat, de úgy ám, hogy valamirevaló tót leány ne maradjon a tót gavalléroknak. Ezek aztán kénytelenek lesznek Debreczenből meg Kecskemérről nőlni.

Ezzel tönkre tennék a tót tulzók minden munkáját. És ha ez megtörténik, megszűnik a társadalmi torzsalakodás, megszűnik a küzdelem a sajtóban, a nagy politikában és az én uramnak sem kell a Felvidéki Híradót szerkesztenie.

Túrözcsentmárton, 1903. december 15.

Berecz Gyuláné.

Igazi nemzeti haladás.

Milyen lehet ez?

Morális és intellektuális egyaránt. Emez vonatkozik a mi tudásunkra, amaz pedig a kötelességeinkre.

Nem haladhat az olyan nép, az olyan nemzet, ha egyszerű haladó ügyességét a növekedő vétek és bűn kíséri, vagy harmadrészt érényességével párosul a tudatlanság.

Ezen kettős haladás, t. i. a morális és intellektuális magára a civilizáció fogalmára nézve is lényeges és magában foglalja az egész szellemi haladást.

Hogy teljesíteni akarjuk a kötelességünket, ez a dolog morális része; hogy pedig tudjuk, hogyan kell azt fennlteni, ez ismét intellektuális részje.

Minél szorosabban össze van kötve egymással ez a két rész, annál nagyobb és szebb az összhang, a mlyvel működnek; minél pontosabban és szigorúbban felelnek meg az eszközök a czélnak: annál teljesebben, tökéletesebben teljesül be életünk rendeltetése s annál szilárdabb lesz egyuttal a nemzet s az emberiség haladásának alapja is.

Alig van a világon valami, ami oly kevés változást szenvedett volna, mint ama nagy elvek, amelyek az erkölcsi rendszert képezik. Másokkal jót tenni, nekik a mi saját óhajainkat földáldozni, felebarátainkat mint önmagunkat szeretni, ellenségeinknek megbocsátani, szenvedélyeinket fékezni, szüleinket tisztelni, előjáróinkat becsülni: ezek és ezekhez hasonlók — fölvei a morálnak.

És mindezek évezredeket óta ismeretek; s lényegükben nem változtak.

A változások minden kulturnépnél egyedül három dologtól függnek: kitűnő férfiai tudásának terjedelmétől; azután ezen tudásnak kiterjedésétől és a szabadságtól, amellyel az a tudás a társadalom minden tagját áthatja.

A rossz emberek tettei csak időleges bajokat okoznak, a jók cselekedetei szintén csak időleges jót hoznak létre s végre földrehullik a jó és a rossz is; a a következők nemzedékek ismét fölemelik mind a kettőt s átviszik a jövő századok szüntelen mozgásába.

De a nagy férfiai tudományos fölfedezései sohasem hagynak el minket, azok halhatatlanok; magukban foglalják azon örök igazságokat, amelyek tulélik a birodalmak bukását; tovább tartanak a küzdő politikai, sőt vallási pártok heves harcainál, de még azt is látják, hogyan mulnak el egymás után magok a hitvallások is.

Az igazi tudomány fölfedezései megmaradnak; ezeknek köszönjük mindazt, amivel bírnak; ezek szólnak minden korsakra, minden időre! Sohasem fiatalok, sohasem öregek, önmagukban hordják saját életük magját. Tovább folynak, örökké halhatatlan folyamban; ők nagyon szaporodók; szülük a folytatásokat s úgy hatnak a legtávolabbi utódokra is. Sőt a századok lefolyásával még hatalmasabban működnek, mint ahogyan ezt megismertetésük pillanatában tettehük.

Cselkó József.

Karácsonyi elmélkedés.

A valódi boldogságot csak a gyermekkorban kell keresnünk. Mondva van ugyan: „Boldogok az együgyűek, mert övék a mennyeknek országa.”

De a tudatlanság éret korban rokonszenves nem lehet, csak a gyermeknél vonzó. Majd misztikus a benyomása — mert mindent lehet várni és semmit sem lehet tudni.

Az almafa virága is mily szép, akár vad, akár a legfinomabb arany reinitte, sőt meg lehet figyelni, hogy a vad almafa virága még sokkal gyöngösb, sokkal illatosabb, szingzagdagabb, mint a nemes fajbeli, de hogy már érett korában valakinek jobban tessék a maga fanyarságában, mint a zamatos arany reinitte, nehezen képzelhető el.

Ez a bibliai mondas csak a sejtésteles, üde, minden várakozással kecsgetető gyermekkorra alkalmazható. A varázsa mindig érvényesül. Van egy német költemény, mely oly találóan jellemzi el varázst:

„Blumen, Sterne, Kinderaugen,
Die der Herr uns Sendern hinterliess
Wo ich Euch erblicke, den ich
Aus verlorene Paradies.”

Mily igaz, — nem hinném, hogy mindenkit meg ne ragadna e benyomás, ki valaha szép, tündöklő, ártatlan gyermekemekt megfigyelt.

A boldogság teljesen az övék, hogy tudomásuk nincs róla, és sajnos — de azt is tudjuk, hogy a tudással jár az elégedetlenség, a kételkedés.

Mily szépen fejezi ki ezt is a német Tiedge:

„O des Lichtes, dass den Glauben ärmer und das Wissen doch nicht reicher macht.“

Csak övök az igazi boldogság. És legjobban jut kifejezésre karácsony estén. A várakozás, a sejtelen, a csodálkozás, a meglepetés, az öröm órájában s ki tudná mindezt úgy érezni, mint a gyermek. És ez a szokás, a karácsony megünneplése, mely a fokozott műveltség gyümölcse, legjobb mértéke a fokozott nemességnek, a finomabb érzésnek.

Még ötven év előtt ez ritka szokás volt és minél inkább vizsgáljuk a régi idöket, annál ritkább, míg végre nyomát se találjuk e szép, kedves szokásnak, mely hivatva van a gyermeknek a teljes boldogságot megszerezni.

Hogy mi volt jobb, mi edzette az embert jobban a rá váró harcra, annak megítélését illetékesebbek tollára hagyom.

Nekem csak egy kis eset jut eszembe, mely drága atyámmal történt. És ha ő rá gondolok, mily tiszta jellemű, mily mélyérzű férfi volt, a kételkedés nálam is felüti a fejét, hogy nem-e éppen az a zord, az a szigorú nevelés volt az, ami a mai kor nagyra nőtt szörnyetegét, az „önzést“ — tiorpta el a legbiztosabban.

Drága atyám, szülei házától vagy 4 óra járányira fekvő városkában az elemi iskolába járt. Lehetett vagy tíz éves és szegény kezdetben nehezen tanult, mi szigorú, energikus nagyapámát kegyetlen haragra lobbantotta.

Jött a karácsonyest és kedves apámnak el volt tiltva hazajönni. Pedig a szülei ház minden jóval kecsesített; a teljes jólét, a dus háztartás tanyája. Épp aznap hozatta haza nagyapám azon városkából az ott javításban volt szeszkatlant. Kedves apám észrevette a szekeret és rimánkodott a kocsisnak, hogy vigye őt haza. De a kocsis, a ház szigorát ismerve, nem hajlott szívszigvazgató kérésére. „Nem, kedves urfi — nem tehetem, tudja, én is megszenvednék érte, mert egyenesen elültotta az ur.“

Szegény gyerek nem sokat gondolkozott, benne csak egy érzés, egy vágy volt, karácsonyestén anyjánál lenni. Egy alkalmas pillanatot felhasználva, — amíg a kocsis az üzletbe ment — bemászott a katlanba és ott leguggolt, csak azt az örömet érezve, hogy forró vágya teljesülni fog. — Kegyetlen hideg téli nap volt. A gugló, szegény gyermek a fejét nem bírván egyenesen tartani, egész életére kiható bajt szerzett, mert a ferde állás gégecsontjában a hidegben reumás göröcsök idezéven elő, erre utolsó áldott napjáig szenvedett. De ő ezt akkor nem érezte, a vágy és öröm hazajuthatni, oly mártírt alakított belőle, amilyenek a fanatikus arabok, akik hónapokig, sőt évekig tartó elferdített állásaikkal a mennyországot remélik elérhetni.

Őt is, e gyenge gyermeket a remény tartotta. És mi volt a jutalma? Éppen meg lett világitva az egész lak, a vacsora előkészítve, az asztal görnyedezett a sok kalácstól, esemegétől, a nagy család boldog arccokkal gyülekezett és nagyapám kegyetlen ítélete hangzott: „Mondtam, hogy karácsonykor Albert otthon nem lesz! Kocsis rögtön fordult vissza! Ha zamár váltól magadat megcsaltni egy gyermek által, most okulni lesz időd, még visszaviszed.“

Bepokoltatta a gyermeket, mert arra már ő is gondolt, hogy a gyermek ez éles hidegben megfázhatnék, de kegyetlenül vigyázott, hogy a síró anya egy morzsát se adhasson szegény megkínzott gyermekének.

Mily mérhetetlenül szerencsétlen lehetett akkor szegény drága atyám; fájdalmas felindulás nélkül nem tudok ezen esetére gondolni; és ő sem beszélhette el még öreg napjaiban sem anélkül, hogy könyv ne csillogott volna szemében.

És mégis, e kegyetlenségben nem volt-e nagy, erős jellem, amely képes volt nagy erős jellemeket nevelni? Mondja meg, ki tudja, mi a jobb!

Velitsné Smialovszky Mária.

Levél a F. H. szerkesztőjéhez.

Nagyságos Uram!

Köszönettel vettem szíves sorait és a megküldött Felvidéki Híradó számaikat. Csak örömmel látom abból a nemzeti irányt, amelyet Nagyságod képvisel.

Szíves sorai is kellemesen hatottak reám, miután azokban nemzeti irányzatoknak, melylyel az *egységes nemzeti államot* kiépíthetni remélem, helyeslését látom.

Budapest, 1903. nov. 26-án.

Teljes tisztelettel
Bárá Bányfi Dezső.

Ki a boldog?

Nem az a boldog ember, aki egy álmodott világ felé halad s a kaczer remény világitása mellett azt hiszi, hogy oda ér; hanem aki azon a helyen, ahová a viszonyok vezették, a legjobb helyet megtalálja és ott el tud helyezkedni: az a valóban boldog ember.

Ábrahámfalu, 1903. decz. 18.

Kontsek Györgyéné.

Uj szellem, uj világtrend.

Karácsony van ma. Gazdag és szegény, hívó és hitetlen egyaránt szent kegyzellel őrli a kereszténység és fonségs ünnepeit. Midőn az emberiség legmesszebb távozott természetfölötti rendeltetése céljától, legközelebb állott az üdvösség napjához s midőn a legfőbb fokot érte el a halandók vágya az egekől jövő isteni szabadtól úra, ki az embert az igazság s erény ösvényére ismét visszaterelje, a világ negyedik évezrede volt az a reánk nézve boldogító időszak, melyben Isten földi országa e világban, hol az eddig itt egy kis homályos nemzet kebelében még mindig tökéletlenül kifejlődve, jobban csak árnyékban pislogott: amott a másik hitetlen táborban a vastag sötétség födte pogányok közt néhány magasabb gondolkozású s igazságkereső ember lelkeiben csak homályosan csillámlott, végre teljes dicsősége erejében lövellé ki világát. Ez időpont volt az idő telje, melyben Isten mély bölcsesége szerint, mindent újra akart teremteni és átalakítani. Mely csend és szenderedés leple alatt borongott a nagy dolgokkal terhes idő, hasonlóan a homályos felhőkhöz, melyek magukban szelvést s villámokat rejve a levegőt mintegy megállítva valami borongott csendben vonulnak közelebb, míg végre nagy csattanás közt titnek ki s mindent eltoltnek szokatlan tüneményekkel. Így robbant meg egyszerre a terhes idő titkos méhe s a legcsodálatosabb dolgokat szelvé egymás után Betlehem kisdud város vidékén, megindultak a csodajelenetek, megszólalottak a rég elnémült jóslatok, megjelent az eget és földet összekötő s ember nem nagy boldogítója; eljött ő, kiben évezredek reményei, a jámborok fohásza, az ő szövetség példázatai valósultak, az egék leharomatozták, a felhők lecsöpögtek az igazat, kiben az atyák reméltek a föld méhe megnyílt, hogy megteremje az Üdvözítőt. Az ő szövetség jövendőlése különösen Dániél beteljesedett s megjelent Jézus Krisztus a földön Róma város építése 750 éve körül.

Uj szellem, uj világtrend honosult meg azóta a földön! A világhódító Róma büszkén álló falai romba dőltek, a régi pogányság hatalmas országoi és népei elenyésztek, a föld színéről, de a betlehemi kisdud által Isten és felebaráti szeretettel hirdető örök igazságok betöltik a világot és az ember nem ezen áldáshozó isteni intézménynek életét világa mellett már több mint 19 század óta élvezi a szellemi és erkölcsi ujjaszületés jótéteményeit.

Vojtussák Károly.

A mi karácsonyunk.

A tévelygés sötétségét eloszlató „Világosság“ születésének örömmünnepeit megszereti őrli boldog-boldogtalan. A mult bajait, a jelen küzdelmeit elfelejtjük egy percze s ünneftel odaadással engedjük át magunkat a reménynek, melyet az örökzöld karácsonyfa jelképez s melyet üttörő útravalóul viszünk magunkkal az ismeretlen jövőbe . . .

Az idő kérlelhetlen kereké, mely érzéketlenül gázol az emberi lét fázisaiban, mintha szintén megállna egy percze forgásában, időt enged az élet harcában elfáradottaknak, megpihenni, kontemplálni, búsulni vagy örülni és újra remélni e napon!

Nehéz az élet; a mindennapi nyeréért folyó tusák fokozottan igénybe veszik az emberiség erejét s igazi hőssé avatják azt, ki erkölcsi célok ideális megvalósulásáért emeli pajzsát, küzd s kész elvérezni.

S melyik oly önző a művelt nemzetek sorában, mely nem küzdene a haladó kultúra égisse alatt a jövő nemzedék boldogságáért s ne igyekeznék dicsőségs örököt biztosítani az utódoknak?

Talán egy sem, de legkevésbé a magyar!

Megtanultuk becsülni a magyar nemzet imperatív tekintélyét, melyet az egységre, fajszeretetre és közjogi érzék ápolására törekvő százados hangyamnunka nagygyá nevelt s önkénytes harcosává, küzdő napszámosaivá szegődöttünk a dicső hagyaték megörzésének, fejlesztésének.

Súlyos feladatként nehezedik vállainkra küzdeni a magyar állameszme s a nemzeti egység megszilárdulásáért s valahányszor így leáldozóban van a röpke év s füleinkbe cseng az angyalok karácsonyi dala, önrzertünk, a lelkiismeret e megvesztegethetetlen bírāja, számon kéri az eredményeket tollunk. Mit mivelünk, mennyit haladtunk?

S a válasz szomorú, vígasztalan.

Sokat s mégis kevesebbet értünk el, mint amennyit lehetett volna!

A nyelv és a szellemi kultúra impregnatív ereje erős fegyverily végvári helyen, mint mifelénk, de legyen ember is, aki forgassa! Az iskola igaz, olta nemestíti a nemzeti érületet, de nem elégséges a végcélt gyors eléréséhez.

Vajjon mit tesz a tót nemzetiségi propaganda általól való féltelmében, hogy külföldben általánosan használt nyelvtől a képzelt meggyengítés elől megóvja!?

Lapokkal, könyvekkel, divadlókkal s egyéb kultureszközökkel művel s vonzóbbá teszi a nyelvt, és az ahhoz való féltékeny ragaszkodást előmozdítja azoknál, akiknek ezt felületet magyar tudományuk kipótolni nem képes.

Utánózzuk őket! Ez nem szégyen, ha nemzeti célok zsoldjában tesszük.

Avagy képtelenek volnánk a szellemi fegyvereket előteremteni s kiélesítve harcba vinni?

Volttak idők, nem is olyan régen, mikor itt helyben havonként tartattak felolvasó- és zeneestélyek, színelőadások s társas összejövetelek, melyek a magyar nyelv értelmét, népszerűségét terjesztették, szeretetét szították s impozáns, vonzó képesíték a habozva huzódozóknak. S ma csend, megdöbönt pangás szomorítja a szemlélt. Hol a névtelen bajnok küzdő csapata, mely ostromolta a magyar integritás veszendő jussát? — Kídőt s pihen, mondja valaki. Jól van hát, de hol az utódok? Hisz sasok csak sasokat nemzettek . . .

Nem, tisztelt honfitársaim, nem hihetjük, hogy oly szegények volnánk szellemileg, hogy ne tudnánk az unalmas telen át havonként egyszer felváltva színi-, felolvasó- és zeneestélyeket szervezni, egyrészt nemes szórakozásul, másrészt a kulturmisszió szolgálatában.

Haszna beláthatatlan volna. Kezde a szárnypróbálgató tudatlantól a középosztály művelt tagját, kit — mondjuk hivatása — egyoldalulag művel és sokat elfelejtett vele abból, amit tudott, újra az értelmi torna révén a sokoldalú tudás és szellemi fensőbbég polczára segíti. Mert nem hiszem, hogy valaki Aristotellest fel ne sőhajtott volna már: — Ha kis fiam ott folytathatná, ahol én elhagytam!

Szép karácsony fényes fája, végzett munkánk bő jutalma, adj reményt és kirtartást a jövő évben teljesítendő kötelességek elvégzéséhez és ha ragyogó gyertyáid a hazafias tettek érdeimrendjei, égjen rajtad esztendőre anyi, a hány csillag ragyog az égen! Akkor zendül a magyar Géníusz hozsamára!!!

Figyelő.

Válasz.

Könyv volt a szemében,
Eskü volt ajakán,
Forró szerelemmel
Bűcsüzött a leány.

Ma pedig boldogan
Másmak mondja: igen!
Talin nem is sejtli,
Mi történt egy szíven!?

Vígság van az egyik,
Gyász a másik háznál.
Találkozás majdan
Az örök bírónál.

Srőth Péter.

Kedves Barátom! Felszólítottál, hogy írjak valamit a Híradó karácsonyi számába.

— Ejnye, no! — gondoltam magamban — hát vajjon a Híradó melyik számába nem írtam, amióta ennek a lapnak a főmunkatársa vagyok?

De azért ötleted, megszólaltatni lapunk olvasóit, jónak mondható. Én azonban mégis csak másképp cselekedtem volna meg a dolgot. Megírtam volna az év mind az 52 számát a „nyájás olvasókkal“ és csak a karácsonyi számomat bíztam volna a főmunkatársamra és a többi intimusokra.

Szíves baráti üdvözlettel

Zayugrócz, 1903. decz. 15.

Bányfi János.

Ábránd.

Hatalmas magyar bank, magyar gyáripár a Felvidéken! Álomnak is ideális. Hát még a valóságban? Pedig ezekre ugyancsak szükség volna.

Megyéink lakosságának zöme tótajku. Ezek között sikerrel forgolódnak a néplázítók. De tagadhatatlan és ezt még a tótulzók sem tagadhatják, hogy van megyénknek egynéhány németajku, de magyar érzésű község, mint Felsőstúbnya, Szklenó, Vriczkó, Alsóturcsák, Felsőturcsák, Hadvigha és Briesztya, melyek a magyar szellemek védőbástyái itt, Turócmezgyében. A mételeyköz már ezen védőbástyákra is hintik a konkolyt. Hogy a vetést eddig még nem tudták learatni, az a németajku lakosság erős, hazafias, érzületére vall.

De ki a megmondhatója annak, hogy ezen községek némelyikében nem érnek-e el a csábító előbb-utóbb kisebb-nagyobb sikert. Hiszen a csabításnak ellenállni oly nehéz, s hozzá még akkor, midőn az anyagi érdek is a csabítást elősegíti. Mondok egy eshetőséget. Hadviga és Briesztya községek lakosainak kemény harcot kell vívniuk a sorssal a megélhetésért. Iparuk, állandó keresetük nincs. A mi kis birtokuk van, azon sok az adósság. Ha kérdezzük, hol vették a kölcsönt, könnyű rá felelnünk. A tót bankoknál. És ez az adósság létezőnyomásként nehezíti ezen magyar érzelmű lakosságra. Kérdés, nem használja-e fel ezen lídercnyomást a mételeyköz csoportja.

De minék is mondom mindezeket. Tán azért, hogy egyik-másik olvasója e lapnak egyet sóhajtson s azt mondja, szegény emberek. Nem. Azért mondom el ezt, mert tenni kell már valamit, különben a magyar szellem védőbástyáinak egy némelyike áldozatul esik a lázítók kezébe a türellem következtében. Tenni és tenni kell, mert „munka nélkül nem juthat az ember nyugalomra s harez nélkül nem nyerheti el a győzelmet” — mondja Kempis Tamás. A magyar nép türelme az oka, hogy az agitátorok vérszemet kaptak.

Hát örökre csak ábránd, csak szép álom legyen a nemzeti állam? Itt volna az ideje, hogy kiépítéséhez hozzáálljunk. Kihalt volna már az unokák szívében a hála? Azt a közeljövő fogja kimutatni.

Hatalmas magyar bank, magyar gyáripár a Felvidéken! Álomnak is szép. Hát még a valóságban!

Gregorovits A. László.

Pusztulunk, fogyunk!

A magyarságnak ez a vészkiáltása jaidul végig a Kárpátok déli lejtőjén, a magyarság éjszakai végvárában a főtátság lassu, de öntudatos, biztos terjeszkedésével szemben.

S e felajdulás, fájdalom, nem volt láрма csupán; de egy mélyen elszomorító ténynek hűségecs viszhanga.

A magyar középirtokosság, mely a Felföldön a birtok tekintélyével a magyar állameszmét, a magyarság szuperemancipációját képviselte s e feladatát évszázadokon keresztül az idők minden viharain s a belháború véres küzdelmein át, meg nem rendülve, sikeresen teljesítette, — a békés idökre, gyarapodásra, fejlődésre rendelt korszakában sajnálatos hanyatlásnak indult.

Aki e vidéknek viszonyait csak néhány évtized óta ismeri, az előtt a mult és jelen összehasonlítása szembeeszközök tanúságok tesz arról, hogy aránylag rövid időszakasz mily óriási pusztítást vitt véghez a magyar középirtokosság soraiban.

Hajdan, ugyszólván, minden faluban fel volt található a magyar nemesi kuria, melynek gazdája biztosított ekszisztenciájával dominálót állást foglalt el a községben s a magyarságnak azon a helyen nyugvó pontján biztosítékát képezte; — ma már nagyon sok községben hiába keresik a kuriák hajdani lakóit; azok nagyrésze időközben gazdát cserélt.

E pusztá személcseré — ha a kívánalmaknak megfelelő módon történt — magában véve még nem volna figyelmet érdemlő s aggasztó jelenség; de igen is hazafias aggodalmat keltő az a tapasztalat, hogy az elidegenítés alá került középirtok sok esetben oly kézbe jut, melynél azt a magyarságra nézve örökre elveszetteknek tekintjük.

Számos esetben tény ugyanis, hogy az ilyen birtokokat a községek parasztsága vásárolja össze s azokat a maga körében megosztja.

Ekként a középirtok oly elem kezébe jut, mely kellő önállóság és intelligencia híján idegenérelmű befolyások alatt áll; hogy pedig ez a befolyás az esetek legnagyobb részében a magyarságnak, a magyar állameszmének nem kedvező, de sőt nagyon sokszor annak határozott hátrányára érvényesíti magát, oly tényt, melyet bizonyítani fölösleges.

A magyar középirtokosság pusztulásának proceszszusa ekként végzetes biztosággal folyik tovább s a magyarságnak a Felvidéken nagymérvű gyöngítésére és apasztására fog vezetni: ha csak kellő eszközök nem találhatunk, melyek a pusztulási folyamatot megakasszák.

S miután kétségtelen, hogy a középirtokosság eme hanyatlásával számos föle nem függő viszonyok: mint a földirtoknak sok esetben csekély termőképessége, örökösödési uton való feldarabolása stb. mellett, főoka magának a birtokosságnak a jövedelemmel arányban nem álló költségés életmódjárán s a gazdálkodáson kívül minden más keresetforrás elhanyagolásában keresendő: kétségtelen az is, hogy magának a középirtokosság lepadt maradványának kell megtalálnia azt az utat, mely a további hanyatlás föltartóztatására vezet.

E feltartóztatás elérésének nézetem szerint csak egy módja van, mely a sikert előreláthatólag biztosítja.

Maga a régi kézekben megmaradt középirtok ugyanis korlátolt kiterjedésű, vagy termőképességével, csekélységénél fogva, ma már nem elegendő arra, hogy nagyobb család fentartását lehetővé tegye. Oly keresetforrást kell tehát megnyitni, mely a gazdálkodásnál bővebben buzog s nemcsak biztosított ekszisztencia eléréséhez, de idővel vagyonszerzéshez vezet.

Ily keresetforrás a gyáripár, melynek a Felvidéken megvannak az előfeltételei, amely mindamellett kellő részvét hiányában eddigélle bizony meglehetősen paragon hever.

Igaz, hogy a gyáripár megteremtése jelentékeny intellektuális erőt és nagy tökélet igényel; de az előbbinek anyaga készen meg volna a birtokosságnak eddig kicsinyes gazdálkodására szánt sorjában, kiket e — sajnos — kétes kilátású foglalkozás helyett a kereskedelmi és technikai tudományokban kell hevelni s aztán a gyáripár terén alkalmazni; s az utóbbi is előteremthető az által: ha a középirtokosság összefog és közös erővel, esetleg a megélhetést sem biztosító ingatlanának értékesítése árán is létesíti azt, ami egyeseknek lehetetlen volna. A siker annál biztosabbnak ígérkezik, mert a gyáripár előmozdítása egyik jelszó gyanánt van a kormány zászlajára írva, ennek hathatós támogatása tehát biztosra vehető.

Egyesüljön tehát a pusztuló közpirtokosság a gyáripár megállapításának, felvívőgatoztatásának eszméjében s hiszem, hogy a gyártelepek hatalmas épületeiben a fenyegetett magyarság nemcsak biztos menedéket fog találni, de ezen erősségekben anyagilag megizmosodva, vissza fogja hódítani azt is, amit az idők folyamán elveszített.

Rózsahegy.

Angyal József,

ny. miniszteri tanácsos, orsz. képviselő.

Ál-liberalizmus!

A magyar nemzet szellemi és gazdasági erejének megvalósulása, a nemzeti aspirációk keretén belül, faji érzés, erős akarat, lankadatlan küzdelem megtisztult forrását követeli. A nemzetem kívül álló hatalmasnak látszani akaró és a magyar nemzet egységét felbontani célzó, mindannak dacára a testvérei együttélés hamis ígétét hirdető, a liberalizmus álköpenyegébe burkolózva — jogokat vindikálnak maguknak, melyek csak az esetben illethetnek meg őket, ha a közös haza javának szolgálnának — a nemzetiségek túlzói azonban nagy garral, az egységés nemzeti érdeket sértő hangon egy külön hatalmi álláspontot követnek, szétforgácsolni igyekeznek az aranyzsinpompá magyár öntudatot és az e térre méltán beillő nemzeti sovíniszta érdeket neveltségessé tenni iparkodnak.

A politikai élet nemzeti pártjainak nemcsak egyesei, de sokan, sajnos — az alkalmi együvértározandóság kedvéért, — közgyűlési rendbontás, esetleg egy erősebb és kedvetlen utóúzó ellenáramlat keletkeztének meggátálása okából a liberalizmus palástját magukra öltve, struccpolitikából kiindulva, a nemzeti érdek rovására engedékenyek! Már pedig egységés magyar nemzeti állam csak úgy állhat fön, ha minden magyar hazafi legkifejezettebb sovíniszta irányzatban szolgál a nemzeti ügynek, őseinek magyar szellemétől sugallta nemzetes előrehaladás tjaib befolyást gyakorol, serényen működik fajának gúnuszától átszellemülve a nemzeti érdekek megszilárdításában, eme magasatos hivatás betöltéséért a jelen és utókor háliját szerzi meg jutalmul!

Liptóújvár.

Stiegler Kálmán.

Sovíniszta vagyunk?

A tavaly szeptember végén Velencében megtartott nemzetközi diákkongresszuson Románia ifjai kívánságára napirendre tűzték a magyarországi nemzetiségi kérdést.

A czélat világos volt: a magyar nemzet megráglamazása.

A kongresszus eredetileg Budapestre volt összehívva, de éppen ezen előre bejelentett napirend-índívány volt oka annak, hogy a nemzetközi diákkongresszus akkori, történetesen magyar elnöke — abbeli hazafias aggodalmában, hogy a magyar állam legújabb belügyét képező ezen kérdésnek a nemzetközi diákifjuság által való, tagadhatatlanul illetéketlen tárgyalása az országban visszatetszést szülne és az óriás jelentőségű ügyet csak elmérgesítené, — lemondva tisztjéről, a diákkongresszus tanácsának tudtul adta, hogy a kongresszus Budapestben meg nem tartható.

S a diákkongresszus magyar osztálya ugyanez oknál fogva a velencei kongresszustól is távol maradt. Ami különben nem volt helyes politika.

Jelen sorok írója — véletlenül ez időtőt a lagunák városában időzve — bár a diákkongresszus „senioratgia”, kiszolgált katonája, csupán mint vendég vehetett részt a kongresszuson felszólal s jog nélkül volt kénytelen végighallgatni felháborodással Románia ifjai igazságtalan vádjait, melyekkel a magyar nemzetet Európa összeszeregett egyetemi ifjai előtt illették.

De ime: egymásután szólatok fel a magyarság védelmére a francziák, olaszok s bár nem nagy tájékozottsággal, de annál nagyobb hévvel utasították vissza a románok magyargyűlölettel izzó kitékadásait.

Különösen egy turini jogász szállt sikra a magyar nemzet igazá mellett oly telkesedéssel, hogy szünetkor hozzásettem és gratulálva köszönetet mondtam a telkes védelemért.

— Szívesen tettem és meggyőződésből, — mondá egyszerűen — mert nem tudok elhinni ily ostoba vádakot a lovasias magyar nemzetéről, Kossuth népről, Kossuth! ... Ott álltam mint fiatal diák én is a turini nagy száműzött ravatalánál diszörtségen s kísértem Italia határára! ...

Kissé elgondolkozott, majd folytatta:

— De, kedves kollegám, mondja meg őszintén, mégis mi igaz abból, hogy Önök magyarok meg akarják fosztani a nemzetiségeket anyanyelvüktől?

— Jó uram — szóltam — nehéz feladat volna, Önnek, ki az ezredéves magyar nemzet történetét, alkotmányát, ami különleges politikai és társadalmi viszonyainkat nem ismeri, ezt rövidesen elmagyaráznom. De hallgassa meg minapi esetemet, talán megtalálja benne kérdésre a választ.

— Kérem, uram.

— A mult héten Velencébe érkezvén, a Lidón szálltam meg. Első este a rossz kiszolgálás feletti bosszúságomban amugy magyarosan elkáromkodtam magam azon megnyugtató tudatban, hogy senki meg nem érti, mikor egyszerre megszólal mögöttem a szobapinczér — magyarul. Meglepődve fordulok hozzá: — Hát maga magyar? — Az volnék ... azaz ... magyarországi száraz. — Persze akkor tudhat magyarul?! — Hát kérem, gyerekkoromban tudtam, de később tiszta szavakra kerültem, szász iskolában járva, szász üzletben szoktam bizony csaknem teljesen elfelejtettem a magyar nyelvet. Csak amióta a Lidón vagyok — tette hozzá mosolygva — van ismét alkalmam gyakorolhatni a magyar nyelvet — a magyar fürdővendégekkel.

— Lássa, kedves olaszom, így nyomják el Magyarországon a nemzetiségek nyelvét!

És a turini kollega igen mulatságosnak találta igaz történetkémet.

Pedig reánk nézve igen szomorú az ügy. Izgatnak ellentük a nemzetiségi ifjak, izgatnak az országban és külföldön, szóval és írásban a magyar haza ellen, melynek ok is fiai.

S miér és gyűlölet, miért az áldatlan harez? Mert nem föderációt, hanem az alkotmányos egységét akarjuk Magyarországon, hol a haza bölcsé szerint is „csak egy politikai nemzetiség van s ezen politikai nemzetiség éppen úgy magában foglalja a románokat, mint a magyarokat, éppen úgy a szerbeket, mint a tótokat”.

De nem csüggedünk. El fog jönni az idő, mert el kell jönnie, amikor az egy magyar haza fiai mindnyájan egyestülve — mint Bánffy Dezős báró, sovíniszta vezérünk legújabb könyvében szózatoként hirdeti — „átnáva a nemzeti gondolatlót, együtt fogunk közreműködni az egységés magyar nemzeti állam megalkotásában”.

Testvérek, értsük meg végre egymást!

Fiat lux!

Dr. Turóczy Szigfrid.

A turóczi szentmártoni magyar társadalmi mozgalmak multja és jelene.

Ez a „mult” még nem is volt oly nagyon régen, mindössze 15–20 évvel ezelőtt. A nyolcvanas évek közepe táján másként éltünk mi itt. A magyar társadalmi élet akkoriban egy mozgalmas, oly élénk volt, társas körökben, összejöveteleinkben annyi kedvességgel, annyi változatossággal uralkodott, hogy akit most, újabban ide hoz sorsa a látja a „jelent”, egyszerűen nem hiszi el. De beszéljenek a tények arról, mi volt akkor s abból azután könnyű lesz megállapítani, mi van most.

1880. év december hónapjában a Turóczi Jótékony Nőegyesület nagy utánjárással műkedvelő színpadot létesített. Ez új színpadon az első és — fájdalom — az utolsó előadás 1881. évi január hó 6-án ment végbe. A színpad 1881. évi május hó 5-én a megyeházzal együtt a lángok martaléka lett. A nagy fáradtsággal és áldozattal létrehozott színpad elpusztulása hosszabb időre lehetetlenné tette a műkedvelő előadások tartását. A társadalmi igények kielégítéséről tehát más irányban kellett gondoskodni.

1884. évi március hónapban jött létre a turóczi szentmártoni Magyar Daloskör, melynek megalakulását nagy lelkesedéssel üdvözölte akkor az egész megye hazafias közönsége. Első hangversenye (1884. május hó 25-én) szokatlanul nagy közönséget vonzott a megyeházra nagy terembe s ezután kezdve a Daloskör hangversenyei mindmennyi lelkes ünnepei voltak a megyei magyarságnak.

1884. évi október hónapban indította meg a turóczi szentmártoni áll. polgári iskola tanárkara a „Népszerű Felolvasó Esték” első évi ciklusát. Az esték a felolvasáson kívül zene-, ének- és szavazati számokból is állottak s csakhamar valósággal „népszerűekké” váltak. A megtartott 8 cziklus műsoraik néze, mennyi sok előkelő és kedves névvel találkozunk! A felolvasók között az iskola tanárain kívül ott találjuk Lehotzky Lajos alispán, Szüllő Géza kir. tanfelügyelő, Lehotzky Vilmos főszolgabíró, Arányi Antal és Somogyi Géza tanítóképző intézeti igazgatók, Velits Alajos gazdasági előadó, Brózik Titusz ág. ev. lelkész s mások neveit: az ének-, zenei- és szavazati közreműködők között Lehotzky Lajosné, Fekete Miklósné, Révész Lajosné, Jusih Anna, Beniczky Izabella, Soest Irén, Rakovszky Ferencz, Ruprecht Kálmán, Éder Róbert, Katona Pál, Rónay Ödön stb. stb. neveit. Azután ott voltak a közönség kiváló kedvelői: Bukó Kálmán, Nagy István, Révész Lajos, Derszib Béla stb. tanárok mint felolvasók, szavalók és énekesek! Valóban a felolvasó esték nyolc évi folyamán megmutatta, hogy közönségünk mennyire kedveli a komolyabb kulturális irányú összejöveteleket.

1887. évi november hónapban alakult meg Fekete Miklós kir. táblai bír. elnöksége alatt a Turóczi Magyar Olvasó Egyesület „Színtügyi Bizottsága”. 1888. évi február hónapban már készen állott az új színpad, melyet a budapesti Népszínház műhelyeiben készítettek s melynek díszleteit Spanraff budapesti híres színházi festő festette. 1888. évi február hó 19-én volt a színpad ünnepi avatása, mely alkalomra Rákosi Jenő irt prólogot (s maga is jelen volt). Mily üjgöngy öröm és lelkesedés volt e szép hazafias ünnep! A Színtügyi Bizottság az első évben 6 pompásan sikerült előadást rendezett s ugye 6, mint a későbbi előadások is mindig zsúfolt házak előtt folytak le. A Színtügyi Bizottság egészen 1895. évig tartotta fel magát s ez idő alatt 20 sikerült előadást rendezett. Nem közönségség mulatságok és szórakozások voltak az esték, hanem a magyar nyelv és hazafias szellem ünnepeinek megnyilatkozásai, amelyekre az egész megyéből csak úgy tödült a közönség.

A Színtügyi Bizottság feloszlása után a műkedvelő színi előadások mind ritkábbakká váltak s 1895-től magán a nőegyesület színpadán különböző rendezőségek mindössze alig 5 előadást mutathattak be.

Nem hagyhatom említés nélkül, hogy az 1895. év őszén megalakult — nagyon rövid életű — „Otthonkör” az 1895/96-ki téli évad alatt 5 kiválóan sikerült s hangversenyyel egybekötött felolvasó-estét tartott.

Ime rövid vázlatban a turóczi szentmártoni magyar társadalmi mozgalmak „multja”.

Hát „jelene”?

Hol van mindeneke előtt az a lelkesedni és áldozni tudó közönség, amely lehetővé tette, hogy egyszerre három hazafias vállalkozás: a Népszerű Felolvasó Esték, a Magyar Daloskör és a Színtügyi Bizottság műkedvelő előadásai fennálljon és viruljon? És hol van a Daloskör? Hol a Népszerű Felolvasó Esték? Hol a Színtügyi

Bizottság előadásai? Hol az Otthon-kör felolvasásai? Azok közül, akik annak idején mindenben részt vettünk, a Daloskörben vezettünk és énekelünk, a Népszerű Felolvasó Estéken felolvastunk, zenélünk és szavalunk, a Színtügyi Bizottság előadásain rendeztünk és játszottunk, az Otthonban felolvastunk: már alig ketten-hárman vagyunk itt, fáradtan, megöregedve. Elvégre 20—25 évi társadalmi működés is valami. De hol vannak azok, akik az elköltözötték helyébe léptek és különösen hol vannak a *fiatalok*, akik folytatnák ott, ahol mi elhagytuk?

Ez a turóczi szentmártoni magyar társadalmi mozgalmak „jelene”.

Boldis Ignéz.

Pater Jacobus.

A dieső tavaszi hadjárat kitűzött czélja — a komáromi vár felszabadítása — realizálásához közeledett.

A nagysallói csata után a Komárom fel irányított főhadserg jobb oldalának fedezete czéljából Görgey Árhúr tábornok a lévő táborból különböző fegyvernemből egy 3200 emberből és egy hatfőtön ütögből álló csapatot állítottatott fel és ennek vezetésével bányát, Görgey Árhúr honvédőrnagyot bízta meg azzal az utasítással, hogy mint a főserg oldalvédje, első sorban a bányavárosokat ejtse hatalmába, kiszorítva onnan az osztrák csapatokat; egyáltalán pedig tiszítsa meg az egész Felvidéket az ott garázdálkodó hurbanistáktól.

Görgey Árhúr ezen felvidéki kiküldetése, támogatva Beniczky Lajos nemzetőr és guerrillacapatjai által, fényesen sikerült.

Léváról utrakelve, Selmeczbányára érkezett. Ennek híre a Besztercebányán állomásozó „Trenk”-féle osztrák csapat csakhamar kerekelt oldott és a hermaneci szoroson és Turócmezgényen át nagyon is gyorsított menetben a morva határra menekült. A megtisztított Besztercebányáról csakhamar Breznóbánya felé haladva, először a Gümörben portyázó hurbanistákat szórta szét; onnan a Szepességbe átkelve s a Vág völgyén lefelé haladva, hasonló elbánásban részesítette a lipóti és árvai hurbanistákat, kik közül 42 elfogtatván, Besztercebányára szállítottatott. Az elfogott hurbanista vitézek igazán szánalmat keltő alakok voltak. Külsőjük a legnagyobb elhanyagoltság képet mutatta; rongyokban lógott az istenadákról a ruha s szemükből kilátszott az éhség; csak hármak voltak ki közülük, Zochius jásznovi ev. p. par. Ferjencsik tanító, Sulzter Vilmos derszák akadémikus.

Turóc további felfentartására Görgey azután működése sulypontját Körmezőt helyezte át; és ugyancsak kemény kézzel fogott a vízké megtisztításához. Rövid négy hét alatt ugyanis Sulzter, egy *osztrák* kémet és Vargát, egy *honvéd* közlegényt agyonlötvetett; Langsfeldet, egy *hurbanista* hadnagyot pedig felakasztottatott.

Ez időbe esik a következő iskolai incidens!

Körmezőbányán 1852-ig hat osztályu gimnázium volt. Utolsó tanárai Szent Ferencz-rendű páterek voltak. Az 1849. év beköszöntével, a mozgalmas időkben, majd teljesen felbomlott a rend ezen intézetben. Amint nagyobb hadtestek bevonultak a városba, mint Aulich honvédezeres és Götz osztrák tábornok alatt, a gimnázium katonai laktanyává alakult át és ekkor a tanítás vagy teljesen szünetelt, vagy pedig léhaosan, megskatálással a szomszéd 30. sz. házban (földszinten) a rendes elemi leányiskola, az emeleten pedig a városi rajzterem volt) tartottatott meg.

A vidéki fiúk, a türceki titkózet után (január hó 17-én) jobbadán mind háza, szüléikhez menekültek és vissza sem tértek. Az ott maradtak pedig akkor mentek iskolába, mikor nekik tetszett. Igen gyakran megtörtént, hogy a tanterembe lépő tanár alig egy-két tanuló talált benne. Kérdőre senkit sem vonnak elmaradásáért; s a mi legfőbb volt a dolokban, az év végén minden fennakadás nélkül minden tanuló megkapta a „jó” bizonyítványt.

Pater Jacobus Szigárovicsnak — az V-ik osztály tanárának sehoj sem fért a fejébe — mint incarnatus pánszlávnak, — hogy Kossuth Lajos, egy egyszerű ügyvéd, hozzá még protestáns is, Magyarország kormányzója legyen.

Heves természetét türtözteni nem tudván, szenvedélye által annyira engedte magát elragadtatni, hogy megfélekedze hivatása magasosn voltáról s nem számolva az uralkodó viszonyokkal: több alkalommal a hozzájáruló privatista tanulóktól előtt az ország ügyeit

tárgyalva, szenvedélyének és gyűlölködésének szabad folyást engedve, e szavakra fakadt: „Bár már egyszer csak azt hallanám, hogy azt a Kossuthot elfogták és felakasztották!”

Abban az időben a tanár tekintélyének egyik támasza és az általa képviselt paedagógiának egyik jelentékeny kelléke a „bot”-a vala.

Történt egy alkalommal, hogy a hevesvéri és szenvedélyes pater Jacobus egy Hartvánszky nevű tanulón az osztályban, valamennyi tanulófőrsza előtt, bottal végighuzott.

Hartvánszky egyszerre csak felkel, összeszedi könyveit, kilép a padból, a fogsorlő levezi sikkját és valamint a tanár, vagy tanulófőrsza legnagyobb bámulatára az ajtó felé tart. Itt megállt, hátrafordult és ököre szorított kezét fenyegetőleg a tanár felé felemelve, odakiáltott hozzá: „Majd megbánja még Kossuth halálát!”

E szavak hallatára általános konsternáció vett erőt az egész osztályon. A beállott nagy csendet aztán a tanár szakította meg, midőn így szólt: „Ime! Judás, ki engem feladni megy!”

Hartvánszky tnyleg az iskolából egyenesen Görgey Árhúr lakására ment, ahol pater Jacobus hazafiatalan érzelmeiről és kifakadásairól jelentést tett.

Nemskóra minden kopogtatás nélkül megnyílt az osztály ajtaja, melyen egy honvédtiszt, sikkával fején, belépett. Egyszerűen, minden szó nélkül szalutált a katedrán lévő tanárnak s a tanulóktól fel fordulva, egyeseket nevelt felolvasva s azután azokat az intézetből azonnal magával a kolostorba vitte, ahol a guardian szobájában maga Görgey várakozott már reájuk.

Az osztályban történt e jelenet után, mi természetesebb, hogy a páternek csak nem lehetett kedve az előadás folytatására, a miért is befejezve azt, maga is sietett a kolostorba; amely érzelmeikkel azonban, könnyen elképzelhetni; mint megpillantotta, hogy a kolostor főbejárata előtt szuronyos honvédek állanak agyán végül futottak a közel napokban lejátszódtott agyonlötvetési és akasztási esetek nagyon is friss emlékei.

A fiuk kihallgatásuk után elbocsátattak; a pater pedig egyelőre saját szobájába utasítottatott, melyet két hétig nem volt szabad elhagynia.

Hogy pater Jacobusnak nagyobb baja nem lett, azt főleg annak köszönhetette, hogy mérges és szenvedelmes kifakadásait, melyekkel Kossuthnal szemben élt, csak privát körben használta, de leginkább Karnerné (b. dr. Amos országgyűlési képviselő öreganyja), Görgey vendégszerető háziasszonya és a Ferenczendi páterek nagy, tisztelő pártfogója jóindulata közbenjárásának.

De Hartvánszky nem jött többé az iskolába, hanem honvédek csapatot fel és nemskóra a betört oroszok elől menekülő Görgey csapatával elvonult.

Körmezőbánya.

Pszotka Ferencz.

A vasut.

Ugy tudom, Baross Gábor miniszter volt az, aki mikor a horvátországi viszonyokt jellemezte, azt mondta, hogy a magyar királyi államvasutak vonala az lükettő egészséges ér, amely azon az országon átvonul; ez ad belé életet, ez képviseli ott a magyarság fölényét s anélkül tetsped, lomha test lenne az egész. Am lükettő erő ez mindenütt.

A hová a vasut elhat, ott mindenütt kisebb-nagyobb magyar kolónia szerveződik. Jó magyar családok telepednek le, akik nemcsak megőrzik magyarságukat, de kifelé is hatnak a magyar hazafias szellem terjedésére.

A vasut, mely otcóságánál fogva lehetővé teszi, hogy az a szegény tót ember is nagyobb utat tehessen meg, kiközökött őt kis falujából, szomszédjai köréből és egy nagy magyar világ tárul eléje, melyet különben talán soha sem ismert volna.

De ne menjünk messzire. A vasut nemcsak benépesítette Ruttkát, nemcsak megötszörölte lakóinak számát, de meg is magyarosította. Hiszen Ruttkán a fiatalság már teljesen magyar nemcsak érzésében, de nyelvében is. Csak idő kérdése, hogy Turócmezgények ez a legnépesebb községe teljesen magyar legyen.

És hogy ezt a vasutnak köszönhetjük — talán senki sem vonja kétségbe.

És mi lenne ma Turóczi szentmárton, ha annak idején ott létesítették volna a vasuti csomópontot, amint hogy azt terveztek??

Ruttká.

Olsavszky Gyula.

Kedves barátom!

Nem foglalkozom hírlapírással, azért nem is irok cikket, hanem arról biztosítalak, hogy nemcsak én, hanem joggal és önérettel mondhatom, hogy tisztviselő-társaim, meg a kassa-oderbergi vasutnak minden alkalmazottja, szívünk teljes melegevel csatlakozunk ahhoz a hazafias irányhoz, melyet a „Felvidéki Híradó” képvisel. De ez nem is lehet másként annál az intézménynél, a melynek élén oly kiválóan erős magyar hazafias érzésű vezér áll, mint a miénk. Mi tehát utána indulunk és talán nem követek el szerénytelenséget, ha azt állítom, hogy munkánknak a Felvidéken látszata is van.

Rutka.

Saager Ferencz,

a kassa-oderbergi vasút felügyelője.

Mese.

Hol volt, hol nem volt, volt egyszer egy gazdatiszt, aki uraságának egyik birtokát évek hosszu során át kezelte. Nem volt a birtok nagy; de kezelése még sem volt könnyű; réte vadviszes, ingoványos; szántóföld a burján, a maszlag gyorsabban fejlődött a kultúr-növényénél; a hideg északi szelek nem egyszer virágjában fagyasztották meg a termést; szóval, a szegény gazdatiszt nehéz munkájával több keserűséget, mint dicsőséget szerzett magának. Sokszor, nagyon sokszor megeselekedte álmában, hogy alagsövezéssel, rigolirozással, szálerdőnek a szelek útjába való ültetésével eljött vette a bajoknak s paradicsommá változtatta a sivár birtokot. De éhben nem volt bátorsága szembeállani a hegymagas nehézségekkel s különösen urasága bizonyos nehezletével. S maradt mindtan a régiben.

Történt, hogy urasága egy másik birtoka helyezte át, hol igazán nyugalmas volt az élete, mert becsületes munkájának gyümölcsét bőségesen arathatta. És csodálatos, hogy álmában továbbra is ott élt azon a rideg birtokon, melyet olyan örömmel hagyott el. Azt alagsövezte, rigolirozta folyton és évek multával, mikor öregedő testének nehezére esett a munka, olyan édes érzés volt visszaálmódni ifjú erejét és újra átküzdnie azokat az egykor kétségbeejtően nehéznek tartott éveket. És lassan-lassan megcsontosodott benne a vágy: csak még egyszer meglátogathatná fiatal munkásságának színterét!

Egyszer aztán urasága valami megbízással odaküldte — és az öreg gazdatiszt ámulva állott meg a birtok határán. Nem volt az azon vadvis, burján. Utóda nem riadt vissza a renetegnek látszó nehézségektől és erős akaratlan, nemes bátorsággal megeselekedte mindazt, amiről ő álmodott.

És az öreg gazdatiszt szeme teleszakadt könnyel. Nem az öröm miatt, hogy álmait megtestesülve látja; hanem attól a tudattól, hogy neki csak az álmodozásra volt ereje, bátorsága.

Ilyen az ember!

És hát én szégyeljem, ha szemem elhomályosul, amikor a Felvidéki Híradó mesgijén évek multán is megjelenek?...
Révész Lajos.

Turistaság az ipar szolgálatában.

Nyáron, az úgynevezett fűrdőidényben, a vonatok sok száz utast szállítanak vadregényes Felvidékünkre, a zöld lombbal díszített hegység mély völgyébe, hol a szabad természet oly üdítően, oly életőten hat az élet sok hajában megtört szellemre. Számos fűrdővendég keresi fel gyógyító vizeinket; fűrdőink látogatottsága évről-évre öröndetesen emelkedik. Nemzetgazdasági szempontból e jelenség kiválóan figyelemre méltó. Hiszen a fűrdőhely egész nyáron át jó és biztos piacot nyújt a termelőnek s tapasztaljuk is, hogy fűrdőhelyeinken s azok szomszédságában lakó népek kevesebb oka van panaszra.

Tény, hogy a fűrdőző és a turistakodó közönség szép összeget hoz évente vidékünkre, hogy üdülését, élvezetét megfizesse. De ha szorosabban vesszük szemügyre a dolgot, lehetetlen be nem ismernünk, hogy azzal a közönséggel szemben, mely szivesen áldoz, sőt költekezik, ha igényeit csak némileg is kielégítve látja, élelmessé tekintetében messze hátramaradtunk a külföld mögött.

Ha végigutazunk Felsőmagyarország vadregényes vidékén és bámuljuk a természet remekműveit, el-cmél-lőzünk egy-egy roskadozó várortony láttára s szellemünkben sok száz évvel hátrafelé kísérjük a bámulatraméltó alkotmány történetét; szinte erőszakoskodni kezd bennünk a vágy, hogy az élvezet ne legyen olyan mulköny, keressük, kutatjuk, hogy mit lehetne haza vinni emlékül, amihöz gondolatainkat, érzelmeinket köthetnők, hogy többször legyen alkalmunk azokat visszaidézni, átérezni. Sajnos, emléktárgyakat a legtöbb helyen hiába keresünk.

Néhány sikerült fényképen kívül a turista, a fűrdővendég alig talál tárgyat, melyet mint emléket későbbi évekre megőrizhetne.

Másképp van ez a külföldön. Csehországban például a granátokkal kirakott ékszerke, drágakövekkel, vagy azok utánzataival díszített apró emléktárgyak, a nép gondolkodását és izlését visszatükröző, fából készült különféle tárgyak, csipke, himzés, egytől-egyig a nép munkája, minden lépten-nyomon láthatók az ez utazó közönség nem kímél pénzten ezen emlékül szolgáló apróságok vásárlásánál.

Eme csekélységnek látszó tárgyak nagy értéket képviselnek, ha meggondoljuk, hogy azok gyakran 100, sőt 1000 százalék nyereséggel adtnak el.

Fűrdőhelyeinken árulnak ugyan itt-ott emléktárgyakat, de azok legnagyobb része idegen gyártmány, melyen nem egyszer az illető fűrdő magyar neve is elferdítve van ráírva, legtöbb ilyen tárgyon pedig német felirat van. Iparunk egy jöttát sem nyer velük s az utazó közönség még annyit sem tud rólok leolvasni, hogy Magyarországon vette azokat.

Ujabb időben kezdtek ugyan fűrdőhelyeinken a felvidéki népművészeket árusítani s ez meg is felene az említett céltnak, ha a himzések czélszerűen és gondosabban lennének elkészítve. Ilyen alakjukban azonban eme himzések nem igen alkalmasak arra, hogy a külföldnek a nép ügyességét, izlését bemutassák s hogy az utazó közönségnek kedves emlékül szolgáljanak.

Sok tárgyat találhatnánk, még pedig azok közül, melyek szorosan véve a nép háziiparának körébe tartoznak, melyeket a nyári idény alatt értékesíteni lehetne és a melyekből csinos kis emlékgyűjteményt állíthatnánk össze.

Felvidékünk öröndetes látogatottsága mellett fel kellene kutatnunk minden jövedelmi forrást, mely akár a nép háziipara, akár a magyar iparnak általában hasznára lehetne, azt láptálná, emelné, fejlesztené. Ebben, azt hiszem, sokan fognak velem egyetérteni.

Dr. Pechdny Adolf.

Szellemi önképzés.

A kispárosok anyagi bajaiával annyira foglalkozunk, hogy szinte eltereli figyelmünket minden olyan más lényeges kérdésről, melyek épen olyan fontosak s melyeket nemcsak általános, de kettős figyelemmel kell kísérlünk.

A kispárosok osztálya az, mely manapság a társadalom mostoha gyermeke, melynek jajszaava csakis a nyomoruság határáig hat, de tovább, a jólét küszöbéig már nem bír jutni.

Közéletünk hatalmas faktoraí korszakalkotó munkával foglalkoznak anélkül, hogy működésük körébe belevonnák a társadalmi élet páriáit, a kispárosok elfeledt ügyét.

Világos, hogy e nélkül munkájuk meddő, akik pedig ezen fennakadnak, nem kutatják deduktíve az indító okot.

Kevesen vannak, kik a kispárosok sanyaru helyzetét javításán töpeldőnének, de az a kevés egy egész hatalommal ér föl, mely valóban elszántsággal küzd az úgy igaz voltáért.

És ha küzdelmük nem s terem egyebet, mint szuró tövist, vegyék megnyugvásul azt, hogy van még a kispárosoknak egy hatalmas eszközüik, mely a világ teremtése óta uralkodik és ez nem más, mint a szellemi élet.

Ez az egyetlen vagyon még, mely fölött senkisen rendelkezhetik s mely semmi néven nevezendő törvény által ki nem sajtítható, se meg nem szorítható.

A kispárosok létjogosultsága, önállósági jogköre veszélyeztetve van, de szellemi birodalmuk megingathatatlan, bevehetetlen.

Ez adja meg a rugót azon eszmékhez, melyeket e czikkben óhajtok vázolni s ez az, mi arra indítot, hogy e czikk címét mindenki vel megértessem.

Azt a tételt akarom bizonyítani, hogy a kispárosok föltétlenül szükségük van arra a szellemi tápra, mely további erőteljes munkálkodásra ösztönöz s mely minden tekintetben nélkülözhetetlen.

Az a kispáros, aki a szellemi műveltség magaslátán áll, kezében tartja sorának gyepőit, mely oly tényezővel bír, melylyel leginkább képes nemcsak ideális, de reális célokat is elérni.

A szellemi önképzéshez nem szükségeltetik a szervezkedés, ez csak a formalitások kérdésének eldöntésére bírhat befolyással. A szervezkedés csakis ott kívánthatik meg, hol azt a helyi viszonyok igénylik. Az önképzésnek közvetlenül kell megkörtönnie akképen, hogy ez minden rázkodtatás nélkül tudjon lábrakapni.

A szellemi érintkezés hiányát pótolja az olyan tényező, mely hivata van a kispárosok körében előmozdítani a műveltség azon törekvéseit, melyek keretében a szellemi életnek mozognia kell.

Nincs az a művelt nemzet, hol eziránt ne tétettek volna felsőbb helyről oly áldásos intézkedések, melyeknek épen mi szenvedjük a hiányát.

Ezért nem kell tétlenül elébe nézni azon jövőnek, midőn fenti óhajaink teljesítését másoktól, illetékteleenktől várjuk.

A kispárosokban mindig meg volt és lesz is az az erő, melylyel szellemi tökéjüket megszerezhetik, csak arra kell iparkodniok, hogy ne egyoldalú, hanem teljes sikert érjenek el.

A szellemi önképzésnek sok mindenféle eszköze van. Lehet válogatni bennük tetszés szerint, de kell elővigyázzatol, nehogy hamis módszerhez jussunk.

Az eszközük nyújtásában persze azokhoz a testületekhez kell fordulni, amelyeknek szabályaiban és törvényeiben gyökerező feladatok felkarolni mindazon mozgalmakat, amelyek a helyesen előírt irányban haladnak s melyek megkövetelik az ilyen testület szellemi támogatását, eltekintve az anyagi eszközöktől, melyek csak technikai és cselekvő dolgok.

Nem megyek messze. Itt vannak a hatalmas kultúretgyesületek, melyek oly sok nemes czélt valósítanak már meg. De annál dicsőbb eredményt fognak tudni felmutatni, ha a kispárosok halálját kiérdemlik azáltal, hogy szellemi életük fellendítéséhez hozzájárulnak.

Addig tehát, míg ezen remények teljesítése nem helyeztetik kilátásba s nem lépnek a megvalósulás stádiumába, épiteni kell azt a bástyát, mely a fel-fel törő akadályokat visszaverni lesz hivata, ki-ki ragadja meg tehát az alkalmat, hogy egy-egy kövel hozzájáruljon annak épülethez, melyből a kispárosok szellemi műveltségének temploma lesz majd és abban a hazafiság az oltár.

Hiszen a kellőleg kiképzett iparososztály az ország legerősebb talpköve, melyet, ha lefektetünk, nyugodt létejük nézhetjük a dolgok további folyását.

Zólyom, 1903. december hó 14-én.

Braun Soma.

A „Felvidéki Híradó” álma.

Nagyt fordult a világ sora. Alig ismertnk a Felvidékre, annál kevésbbé Turóczenntmártonra.

Azt mondják, hogy valamikor itt magyarok meg tótok küzdöttek egymással.

Most ennek semmi nyoma. Magyarok és tótok testvéries, békés egyetértésben élnek.

Béke és nyugalom honol minden téren.

A templomokban magyarul és tótlú dicserik az Istent, aki egyformán osztja áldását magyarra és tótra. A jótékonyásban is egyesültek. *Justh Ferencz* Batthyány Mária grőfnő mellett ott buzógkodik *Soltészné*, a Zsivena elnöke, *Dula Máténé* és a többi tót születési hölgyek, és örömmel telik benne, hogy segíthetnek a szegényen, legyen az tót vagy magyar.

Az iskolákban is megváltozott minden, hiszen nemrég magá *Morhács Márton* tóruói ág. h. evang. főesperes osztott ki 500 koronát a magyar beszéd tanításában kitűnt tanítók között, mint a tóruói evangélikus esperességű kerület ajándékát.

A társadalmi életnek is más a képe. A műkedvelői előadásokat *Halassa Andráis* meg *Reöthy Vladimír* közösen rendezik és *Kohút* Jósának a Kossuth-ünnepély alkalmából festett díszlettel mindenki dicseri. A teli idény alatt rendezett felolvasóestélyek és hangversenyek lelke *Boldis Ignác*, aki mellett *Skutelly József* arat báberokat a Dom nagyteremben, ahol magyarok és tótok együtt szórakoznak.

Az egyesült Kaszinóban, melynek *Beniczky Kálmán* az elnöke és *Mudrony Pál* az alelnöke, barátságos eszmecserék folynak és azon fáradoznak, hogy *gróf Esterházy Jánost*, az Országos Magyar Szövetség elnökét, aki Veszelovszky Ferenczcel jön látogatóba, ünnepélyesen fogadják.

Pietor Ambras meg *Csajda György* most a Slovenské Novinyt szerkesztik, amelynek tartalma azonos a *Felvidéki Híradó* tartalmával. A fontosabb czikkeket együtt beszél meg *Berez Gyulival*, a Felvidéki Híradó szerkesztőjével, akit a tót hírlapírók egyesülete tiszteletbeli tagul választ meg.

A politikai élet teljesen csendes. De nem is lehet másként, hiszen képviselőül dr. *Vanovics Jánost* választott meg egyhangulag Bánffy-féle programmal. A hazafias ünnepélyek naprenden vannak. Március 15-én *Harban Svetozár* tartotta az emlékbeszédet és reá elszavolta a „Talpra Magyart”